

TRONDHEIM KOMMUNE

aktivitet belyse ytringsfriheten stigmatisering
tilbud ungdomskulturer rus bilcross hatkriminalitet
arena erfaringskonsulent tilhørighet samarbeidet
mulighet dynamikk selvstendighet sårbarhetsfaktorer
digitale sårbare gruppe samtaler tverretatlig
stemmene samtaler videre fokuss
konsekvenstenkning Papir beskriver
familie mangfold samordne Sexologsamtaler Saks positive
systemnivå helg sentrum Vold sinnemestring
A4-liv motor lytte USIT direkte helhetlig
grunnleggende mål sårbar intervensjonsarbeid spesifikt nærmiljø
godt opplever kjønnsidentitet hasjavvenning koordineringsrollen
samarbeid spesielt
utvikling sterkere skjæringspunktet normalitetsbegrepet
bekymring nettverk Stein Guttegruppe
endring ungdomsmiljø sammensatt konsekvenser levekår
flyktninger mennesker

INNHold

“Lederen” <i>Camilla Wright</i>	4
Året 2018 i tall <i>Matz Seifried</i>	8
En ettertanke om begrepet ‘unike brukere’ <i>Matz Seifried</i>	18
Innblikk i kriminalitetsforebyggende tiltak <i>Tor Kristian Stinessen</i>	20
Ut på tur aldri... <i>Bjørn Jenssen</i>	23
Hva mer enn konsekvenser? <i>Chris Branem</i>	26
Hvem blir radikalisert? <i>Susanne Hellan Øiaas</i>	29
Brev fra en pappa	32
Brev fra en samarbeidspartner	33
Nytt av året - digitale historiefortellinger!	34
Sammen er vi sterkere <i>Karim Essahli</i>	35

LEDEREN

Camilla Wright
Leder

Det har blitt en årlig tradisjon å skrive årsrapport, og jeg noterer meg at det tar lengre og lengre tid å få den ferdig. Det som er hyggelig er at den er etterspurt, men det fører til at stressnivået og ambisjonsnivået er høyt. Med årsrapporten ønsker vi å sette fokus på de områder innen vårt fagfelt som opptar oss, det vi synes er viktig å sette søkelys på og ikke minst få frem stemmene til de ungdommene som vi møter i vårt arbeid. Målgruppa til Uteseksjonen består ikke av alle ungdommer i Trondheim, men den består av noen få som strever med mye, og som sjelden får eller tar taletid.

I år som i fjor har vi skrevet noen artikler som viser noe av det som de ansatte jobber med i hverdagen. Vi har også laget to digitale historiefortellinger i samarbeid med ungdommer som vi har oppfølging av. Vi legger også med et brev fra en pappa og en beskrivelse fra Konfliktrådet om samarbeidet vi har rundt ungdommer som får ungdomsoppfølging og ungdomsstraff.¹

Uteseksjonen hadde 18 ansatte i 2018 som både inkluderer avdelingsleder, 3 prosjektstillinger og en psykolog. Alle ansatte tar del i arbeidet med oppsøkende sosialt arbeid og oppfølging av ungdom, både individuelt og i grupper. Vi samarbeider tett og godt med våre samarbeidspartnere, både internt i kommunen og med eksterne, som politi, konfliktråd, frivillige organisasjoner og andre. Vår psykolog tar også del i arbeidet med å møte ungdommer som sliter i forhold til sin psykiske helse med å bruke en ettermiddag i uka ved helsestasjonen for ungdom (HFU). Vi ser også en økning av ungdommer som tar direkte kontakt eller blir viderehenvist til Uteseksjonens sexolog, der tematikken varierer fra kjønnsidentitet til seksuell helse og prostitusjon.

Uteseksjonen har fått flere henvendelser enn tidligere år, både fra offentlige og private samarbeidspartnere, pårørende og ungdommer selv. Vi ser også en endring i at ungdommene som har behov eller ønsker bistand fra oss er yngre enn tidligere og har en mer omfattende problematikk. Uteseksjonen møter unge med forskjellige etnisk bakgrunn, fra alle deler av byen og fra alle sosiale lag. Utenforskap er et kjennetegn ved svært mange av ungdommene vi møter og dette trår etter hvert fram som det tydeligste fellestrekket ved den gruppa vi jobber med. Samtidig har antallet jenter i målgruppa økt det siste året. Og de jentene vi møter har oftere et mer utadrettet språk enn det vi har sett de siste årene, der mye av volden har vært rettet innover og har kommet til uttrykk gjennom selvskading. De vi har hatt oppfølging av i 2018 har det som tradisjonelt beskrives som atferdsvansker, der de driver med både vold, rus,

hærverk og andre former for kriminalitet. Erfaringene nå viser at det er flere ungdommer som nå retter sinnet utover, mot skoler, kommunen, foreldre og politi.

Vi ser og forstår at venner er noe man er, - uavhengig av bydel og skoletilhørighet, men at ungdom finner sammen på tvers av kjønn, alder og geografi. Dette er noe som utfordrer barnevernets tradisjonelle organisering med oppdeling i 4 bydeler. Det siste året har tydeliggjort behovet for samarbeid på tvers av både bydels- og ansvarsområder. Noe som har blitt svært tydelig for oss er også at denne gruppa unge utfordrer både skole, idrettslag og lokalsamfunn - og at trangen til å fjerne problemet ved å ta de unge bort ofte har seilt opp som løsning.

En annen endring som har blitt mer synlig er at Uteseksjonen møter flere med minoritetsbakgrunn som ønsker eller har behov for våre tjenester. I 2018 så var ca 45 % av de ungdommene som fikk oppfølging av Uteseksjonen minoritetsungdommer. Om dette handler om metodikk eller tilfeldigheter er jeg usikker på, men vi møter mange av dem i vårt lavterskelarbeid og i vårt oppsøkende arbeid.

Uteseksjonen fikk i 2018 tildelt integreringsmidler for flyktninger som tilsvarer en 100 % stilling.

Styrkingen som vi fikk gjennom integreringsmidlene førte til at vi klarte å nå de flere av de vi skulle nå, og vi har så langt ikke vært tvunget til å si nei, eller opprette ventelister på aktuelle ungdommer og familier.

Vi erfarer at mange av de kommunale tiltakene som ikke er spesifikt rettet mot flyktninger har lite mangfold i ansattegruppa, noe vi har forsøkt å gjøre noe med. Vi ser at ansatte med en annen kulturell bakgrunn har en klar fordel for å få innpass i de ulike miljøene, og at ungdommene sier noe om at det er godt å møte noen som de kan kjenne seg igjen i. Vi opplever av og til at det kan være store forskjeller hvordan minoriteter blir

¹ Ungdomsoppfølging og Ungdomsstraff er en straffeart som gis til ungdom i alderen 15 - 18 år som har begått alvorlig og / eller gjentatt kriminalitet. Dette koordineres av Konfliktrådet, men skjer i samarbeid med ungdom, politi, påtalemyndighet, kommune og privat nettverk. jf Konfliktrådsloven og straffegjennomføringsloven.

Vi i Uteseksjonen stiller oss ofte spørsmålet om vi tåler så inderlig vel den urett som ikke rammer oss selv.

møtt av det offentlige, da særlig skoler. Systemene er ofte bygd opp med ulike metoder og strukturer og kan være med på å skyve disse gruppene ytterligere på siden av storsamfunnet. Vi i Uteseksjonen stiller oss ofte spørsmålet om vi tåler så inderlig vel den urett som ikke rammer oss selv. Institusjonell diskriminering² er et begrep som har gitt mer mening for oss det siste året, og Uteseksjonen ønsker at alle som jobber med barn og unge kan bli mer bevisst dette fenomenet, og med det å kjenne igjen fenomenet kan bidra til å gjøre noe med det.

Uteseksjonen har fokus på mangfold, i alle former, når det kommer til rekruttering av ansatte enten det handler om alder, kjønn eller etnisitet. Vi ønsker også å ha tilegne oss ansatte med erfaringskompetanse og dette er noe vi skal jobbe enda mer målbevisst med i 2019.

Oppvekst og utdanningssektoren har i 2018 hatt innføring av to store strategier som skal være en rettesnor i arbeidet med alle barn og unge i Trondheim kommune. *Stein, Saks, Papir* som handler om å etablere sterke barnefellesskap, har fokus på inkludering, fellesskap og samhandling. Det skal handle om innbyggerinvolvering, om å bry seg om hverandre og skape rom der alle opplever mestring og trygghet.

Den andre strategien som er vedtatt i bystyret er mer spesifikt rettet mot våre mest sårbare barn som har behov for bistand fra barnevernet.

Barnevernstrategien har to klare målsetninger. Flere barn skal få hjelp i sitt nærmiljø, og familie og annet privat nettverk skal brukes mer. Man skal unngå akutt plasseringer og langvarige plasseringer utenfor hjemmet.

Disse overordnede strategiene har gode intensjoner, og det er omtrent umulig å ikke være enig eller stille seg bak målsetningene. Som en av de tjenestene i Trondheim kommune som møter de mest utsatte barn og unge, ser vi likevel noen utfordringer med innføringen av tiltak for å imøtekomme det som er besluttet i strategiene. Det er noen fallgruver som man må være oppmerksomme på og som vi ser kommer mer og mer til syne i valg av tiltak.

Familie og nettverksmetodikk har nesten blitt et ideal som ingen stiller spørsmålstegn ved, og som utelukkende blir sett på som positivt. Men det er nå fortsatt slik at det finnes familier og nettverk som har nådd sitt "makspotensiale" for hva de tåler. Som ikke har mer å gi og som av ulike årsaker har gitt opp. Hvordan skal vi møte disse familiene? Det er noe motsetningsfylt i disse strategiene som jeg ønsker at vi skal ha med oss når vi diskuterer ulike former for intervensjon og hjelp til de mest utsatte familiene. Vi skal lytte til våre innbyggere, vi skal vektlegge barnets stemme og barnets beste, vi skal fremme inkludering og fellesskap, men hva hvis dette innebærer at de ikke kan være hos sin familie, eller i sitt nærmiljø?

² I land hvor alle grupper er formelt og juridisk likestilte, kan rasediskriminering likevel foregå i mer usynlige og upersonlige former. Når slik usynlig diskriminering skjer som følge av lover, regelverk eller praksiser i private eller offentlige institusjoner kalles det institusjonell diskriminering. Fordi det er snakk om usynlige strukturer i samfunnet som kan virke utestengende og diskriminerende på individer på grunn av deres etniske bakgrunn, betegnes denne formen for diskriminering også som strukturell rasisme. Dette er mekanismer som gjør at minoritetsgrupper kan komme dårligere ut enn andre deler av befolkningen, selv om diskrimineringen ikke er tilsiktet av noen enkeltpersoner. I stedet kan det være snakk om ordninger eller regelverk som er ment å være like for alle, men som likevel fører til systematisk diskriminering av bestemte grupper. Dette kan skje ved at man for eksempel stiller unødige høye krav til språkbeherskelse eller forbud mot spesifikke typer klesplagg i arbeids-situasjoner. Dette kan i neste omgang føre til at enkelte etniske grupper systematisk kommer dårligere ut enn andre grupper, noe som kommer til syne på statistikker over for eksempel utdanning og levekår.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Hva hvis disse barna skaper utrygghet hos andre barn, hvilke barn sitt beste skal vi ta hensyn til? Det vi ser er at strategiene kan fungere godt hvis det er "innenfor" det normale, men hvis vi man beveger seg utenfor så er det likevel ikke plass, og barn blir ekskludert, både fra skole, nærmiljø og storsamfunnet for øvrig.

Det snakkes mye om å få tak i barnets stemme, og lytte til hva de sier om sin egen situasjon, og jeg berømmer at vi forsøker å konkretisere og gjøre det til et krav i arbeidet med barn og unge. Det er likevel viktig å tenke igjennom hva vi gjør eller hvordan vi responderer hvis barnet sier at det ønsker noe som vi ikke ønsker, eller vi ikke mener er bra for barnet? Eller hvis det ikke passer inn i det som er besluttet på et overordnet nivå. De fleste ungdommer vi møter i vårt daglige arbeid, forteller om utallige møter der de blir spurt om hva de vil eller hva som må til for å gi riktig hjelp, men at det oppleves som meningsløst da det ender opp med at det er likevel de voksne som vet best. Vi skal være forsiktig med å spørre hva de vil, hvis vi vet at det ikke er mulig å gjennomføre.

Landsforeningen for barnevernsbarn er tydelig i sin anbefaling til fagfolk, der de sier at det er viktig å lytte til barn, men at det ikke er det samme som at man skal gjøre alt det barnet sier. Det viktigste er å være trygge, tydelige og redelige voksne i møte med barn og ungdom, og formidle omsorg og respekt.

Som avdelingsleder i Uteseksjonen i Trondheim så er jeg i den heldige posisjonen som har dedikerte og svært kompetente ansatte som hver dag og kveld strekker seg langt for å gi det lille ekstra for de som trenger det. Det spiller ingen rolle om det er ungdom, foreldre, tanter, onkler, fotballtrenere eller andre samarbeidspartnere som har behov for et øre eller en hånd. Det er mye alvor, og ansvar, både på Uteseksjonen som en tjeneste, men også på hver enkelt ansatt som møter hver eneste unike ungdom og familie.

I årsrapporten fra 2017 så hadde vi en avsluttende tekst som satte fokus på det å ha plass til alle i vårt samfunn, selv om man ikke passer inn i de satte strukturene. Det kan vi fortsette å jobbe med, da det vi ser er at det blir mindre og mindre plass. Utenforskap og marginalisering er ord som brukes ofte, og som er med på å bekrefte at det er trange "bokser" våre barn og unge skal passe inn i.

En av Uteseksjonens målsetninger er at å rette oppmerksomheten mot annerledeshet er greit, og at normalitetsbegrepet fint kan utvides. Velger derfor å avslutte med å låne slagordet som brukes i forbindelse med Downs syndrom dagen, der målet er å hylle ulikheter, og slå et ekstra slag for alle menneskers like verdier og rettigheter.

ROCK YOUR SOCKS!

ÅRET 2018 I TALL

Av miljøterapeut Matz Seifried

Mindre «shit in» i 2018

Med «shit in – shit out» menes i forsknings-sammenheng faktumet at en ikke kan komme frem til et kvalitativt godt resultat dersom utgangsmaterialet er dårlig. Slik er det også med statistikken vår. Etter 'SOMA-opplæringsåret' 2017 har Uteseksjonen det nye fagverktøyet nå godt under huden. Vi kan derfor gå ut i fra at bedre data ble samlet inn i løpet av 2018, og at statistikkberetningen gjenspeiler enda bedre virkeligheten av 2018, enn i 'SOMA-oppstartsåret' 2017. Likevel må leseren regne med at det har skjedd en viss underrapportering også i år, at tallene hadde vært enda litt større om alt arbeid hadde blitt registrert i året som var.

Kort om aldersdata i rapporten

Ungdommenes alder er oppgitt ved utgangen av 2018. Her er det nødvendig å ha med seg at mer enn halvparten av våre *unike brukere* er født i juli eller senere. I praksis vil det si at mange ungdommer i en kort eller lang periode faktisk var yngre i 2018 enn det statistikken viser. Er det av betydning? Jo, det er nok det. Elleve måneder er en relativ lang tidsperiode i en 14-årings liv, sammenlignet med det av en middelaldrende sosialarbeider. Mye kan modnes og endres til det positive i løpet av elleve måneder i ungdomsårene. Likevel kan statistikken også tilsløre alvorlighetsgraden med tanke på alder når det gjelder lovbrudd, risikoatferd eller bruk av rusmidler. Når vi oppgir at aldersgjennomsnittet for jenter truffet på gata ligger på 16,6 år, betyr det faktisk at snittet har ligget mellom 15,5 og 16,5 år avhengig av måletidspunkt.

Det store bildet - Aktivitetstall 2018

Aktivitetstallene for 2018 viser både en oversikt over hjemmel for samarbeid med brukerne i den øvre delen, samt konkrete tilbud gitt til ungdommene i midten av tabellen. Det er viktig å huske at en ungdom kan ha mottatt flere tilbud i 2018. Videre kan hjemmelen ha endret seg i løpet av året - for eksempel fra lavterskeloppfølging til vedtaksoppfølging, eller vise versa. Følgelig finnes det ingen bunnlinje med totaler. Tiltakene bør sees på hver for seg - rad for rad. Spesielt interesserte har anledning til å sammenligne tall ved hjelp av [årsrapporten 2017](#) som er tilgjengelig på nettsiden til Uteseksjonen¹.

Henvendelser i 2018

Også i år tar vi med henvendelsesstatistikken i årsrapporten. Tallene over henvendelser vi får gir leseren en pekepinn på hvordan innbyggerne og andre hjelpeinstanser ser oss, hvordan de velger å 'bruke' oss og hvor skoen trykker på individ- eller systemnivå. 2018 registrerte vi 380 hendelser, omlag en oppgang på 10 prosent fra 2017. For å håndtere disse henvendelsene har vi brukt 277 timer (eksklusivt timer som har gått til face-to-face oppfølgingen i etterkant av henvendelsene). Tabell 2 er et utdrag og inneholder de kategoriene med størst antall registreringer.

¹ <http://tiny.cc/hw955y>

Tabell 1: Aktivitetstall 2018

Tiltak	Antall	Gutter	Jenter	Heim- dal	Lerken- dal	Midt- byen	Øst- byen	UFB	Utenbys ukjent
Oppfølging med vedtak BVL - 18 år	30	20	10	5	4	7	12	2	0
Oppfølging med vedtak BVL - ettervern - 23 år	5	3	2	0	2	2	1	0	0
Oppfølging med vedtak HOL	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Lavterskeloppfølging	104	77	27	18	14	25	38	4	5
Jentegruppe	9	0	9	0	1	1	6	0	1
Guttegruppe Hvem, hva, mann?	9	9	0	1	2	3	1	0	2
Guttegruppe 4-kløveren	5	5	0	0	0	2	3	0	0
Guttegruppe Charlottenlund	9	9	0	1	0	0	8	0	0
Gruppeaktiviteter - andre	23	8	15	4	3	7	8	1	0
Lade Motor Racing	12	10	3	1	1	5	5	0	0
Sinnemestring	6	6	0	2	1	0	2	1	0
Hasjavvenning	5	5	0	1	1	2	1	0	0
Kognitiv terapi - andre	4	2	2	1	1	1	1	0	0
Psykologsamtaler på Uteseksjonen	24	14	10	6	4	8	6	0	0
Psykologsamtaler på HFU	41	17	24	7	7	11	8	8	0
Sexologsamtaler	6	4	2	3	1	1	1	0	0
Ungdomsoppfølging/ungdomsstraff	10	10	0	1	1	4	4	0	0
Sommerjobbprosjekt	32	23	9	6	4	10	11	1	0
Gruppeaktiviteter samlet	164	479 individuelle deltakelser på aktivitet							
Bekymringer radikaliserings	18								
Kurs, undervisning og foredragsvirksomhet	15								
Erfaringskonsulenter	1	1	0						
Studenter i praksis/hospitering over tid	4	1	3						

Tabell 2: Henvendelseskategorier i 2018

Henvendelseskategorier	Antall 2018	Antall 2017
Bekymring individ, gruppe eller ungdomsmiljø	128	106
Oppfølging	46	24
Andre henvendelser	38	42
Etterlysning av ungdom	28	53
Forespørsel om kurs, undervisning, foredrag	27	20
Radikaliserings, voldelig ekstremisme	18	*
Sinnemestring	17	21
Hasjavvenning	12	12
Rådgivning i telefon / foreldreveiledning i telefon	12	14
Lade Motor Racing	10	*
Sexolog	8	*
Psykologsamtale	7	12

* ikke registrert

Oppsøkende sosialt arbeid i 2018

Som tidligere foregikk Uteseksjonens oppsøkende innsats i 2018 hovedsakelig i Trondheim sentrum. Samtidig utvider Uteseksjonen radiusen når vi får melding om ansamlinger av ungdom i andre deler av kommunen f.eks. på Grilstad Marina, på Rosenborg, i og rundt fritidsklubber/kulturhus eller i sommermånedene ved dammene i kommunen. Tilsammen tilbrakte vi 1356 timer 'på gata' med oppsøkende virksomhet, fordelt på omlag 300 økter. Rundt 26 prosent av den oppsøkende virksomheten, 358 arbeidstimer, foregikk på helg. Selvfølgelig hadde Uteseksjonen også flere teams ute natt til 1. og 17. mai 2018. I tillegg innehar Uteseksjonen koordineringsrollen for den samlede kommunale innsatsen på disse «pressdager». Denne typen 'større arrangement' brukte vi 85 arbeidstimer på. Sammen med ungdomstjenestene i bydelene la vi også ned en innsats rundt skoleavslutningene, som fører til festing blant avgangselever fra ungdomsskolene mange steder i kommunen.

Som tabell 3 viser, registrerte vi i 2018 en minimal økning av ungdomstreff på gata sammenlignet med 2017. Dette på tross av at det totale antall timer på gata sank med fem prosent. Dette skyldes et økt behov for ressurser til oppfølgingsarbeidet i 2018, noe vi kommer tilbake til senere. Den lille oppgangen i ungdomstreff kan forklares med en bedre registrering av arbeidet vårt i 2018, samt at vi muligens var bedre til å være tilstede der ungdommene oppholdt seg.

Fordelt over hele året kunne vi ikke se noen tydelige endringer i antall ungdommer som oppholdt seg i bybildet sammenlignet med

fjoråret. Derimot synes vi at 2018 var preget av større svingninger i antall ungdom spesielt i Midtbyen. Mens trøkket i 2017 kan beskrives som ganske så jevnt, uteble ungdommene periodevis i 2018, og kom så plutselig strømmende tilbake til sentrum i stor antall.

For å følge opp en løs tråd fra 2017... Tabell 3 viser en ekstrem stor økning i ungdomstreff fra året 2016 til 2017. Den eneste forklaringen som virket plausibel i forrige årsrapport var at økningen måtte stå i sammenheng med innføringen av SOMA, og dens muligheter til å registrere treff på. Årets tall over ungdomstreff er ikke så ulike de fra 2017, og bekrefter trolig fjorårets hypotese om 'SOMA-effekten'. For 2019 venter vi oss registrerte ungdomstreff i størrelsesorden 3800 til 4400.

Hvem vi traff på gata i 2018

Tallet *Ungdomstreff* er sammensatt av to grupper. *Unike brukere* er ungdommer som er registrert i fagsystemet vårt, basert på samtykke eller annet behandlingsgrunnlag. Disse har vi detaljert informasjon om, og vi kan registrere aktivitet mer nøyaktig. Den andre gruppen, *anonyme brukere*, består av ungdommer vi har møtt en eller flere ganger, men som per dags dato ikke er registrert i fagsystemet. Muligheten for å registrere aktivitet om *anonyme brukere* er mer begrenset. Blant annet bruker vi derfor alderskategorier i mangel av konkrete fødselsdatoer. I første delen av statistikken om den oppsøkende innsatsen skal vi se på begge grupper. Senere skal vi se mer på våre *unike brukere*. Tabell 4 illustrerer hvordan treff på gata er sammensatt.

Tabell 3: Nøkkeltall for oppsøkende 2018

Henvendelseskategorier	2018	2017	2016	2015	2014
Oppsøkende timer totalt	1356	1429	1372	1375	1015
Oppsøkende økter	298	276	339	378	213
Ungdomstreff	4006	3967	1715	2394	1845
Førstekontakter	*	*	435	437	**

* Registrert men teknisk umulig å generere for øyeblikket. ** Ikke registrert

Tabell 4: Samlede treff gruppert etter alder 2018

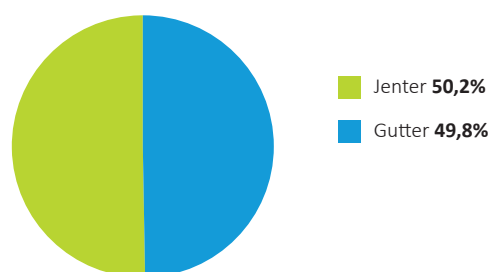
Henvendelseskategorier	Treff unike brukere		Anonyme ungdomstreff		Samlede treff 2018	Samlede treff 2017
	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter		
< 13 år	0	0	0	2	2	6
13 - 15 år	110	144	432	403	1089	1141
16 - 17 år	201	89	763	340	1393	1685
18 - 25 år	289	75	912	155	1431	1067
> 25 år	2	1	40	4	47	43
Uten alder	0	0	29	15	44	25
Totalt	602	309	2176	919	4006	3967

Totaltallene for 2018 er forholdsvis like de fra 2017. En liten endring er dog synlig. Mens aldersgruppen 16-17 år i 2017 var størst, hadde vi i 2018 flest treff i gruppen 18-25 år. Mest sannsynlig handler det først og fremst om at ungdommene har blitt eldre og havner i den eldste kategorien. Samtidig kan vi spekulere på om den unge flyktningegruppen som ankom Trondheim i 2015 kan være en faktor. Mange i denne ungdomsgruppen er nå språklig sett så flinke at Uteseksjonen i den senere tid har fått mulighet til å kommunisere med ungdommene på gata. Dette var vanskelig tidligere, da vi i utgangspunktet ikke har med oss tolk på oppsøkende.

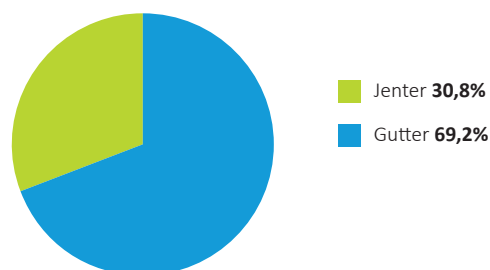
Flest jenter truffet blant de yngste

Når det gjelder kjønnsfordelingen på ungdomstreff i aldersgruppen 13-15 år overstiger jente-siden for første gang antallet av påtruffene gutter. Det er videre påfallende at antallet ungdomstreff blant jenter er størst når de er yngst. Ungdomstreff hos jenter avtar jo eldre jentene er. Det stikk motsatte ser vi hos gutter, som treffes mer av jo eldre de er. Dette har vi også sett i 2017. En av forklaringene på hvorfor ungdomstreff blant de yngste jentene var forholdsvis høy sammenlignet med gutter i 2018, henger kanskje sammen med Uteseksjonens målsetting om kontaktetablering med denne aldersgruppen i 2018. Det økte fokuset forklarer likevel på langt nær fenomenet. Totalt sett registrerte vi nemlig i 2017 enda flere jenter truffet i denne aldersgruppen, uten spesiell målsetting.

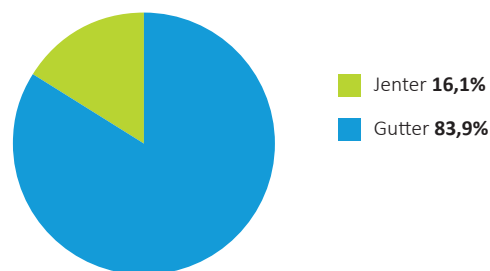
Figur 1: Ungdomstreff 2018 - kjønnsfordeling i aldersgruppen 13-15 år

Figur 2: Ungdomstreff 2018 - kjønnsfordeling i aldersgruppen 16-17 år

Figur 3: Ungdomstreff 2018 - kjønnsfordeling i aldersgruppen 18-25 år

Unike brukere truffet på gata

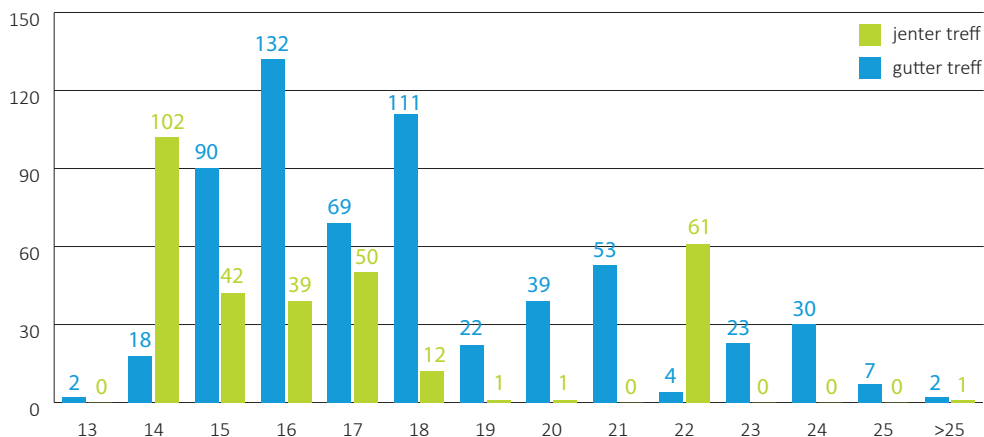
I 2018 traff vi til sammen 87 unike brukere på 'gata'; det vil si den delen av ungdommene som er registrerte i fagsystemet vårt. 58 av dem er gutter, 29 er jenter. Aldersgjennomsnittet ligger på 18,0 år (gutter 18,8 år, jenter 16,6 år). Fordelingen per bydel ser er slik: Heimdal (12), Lerkendal (13), Midtbyen (24), Østbyen (32), utenbys (3).

Gruppen sto for 911 treff totalt i 2018. Her må det opplyses om at vi opererer med forholdsvis små tall og at et individ kan påvirke statistikken sterkt. Åtte unike brukere (11 prosent) akkumulerte til sammen 47 prosent av alle treff blant unike brukere. Fem gutter og ei jente av de åtte ble registrert med 50 eller flere treff i 2018. Dette viser både hvor mye enkelte ungdommer oppholder seg i det offentlige rom, at det

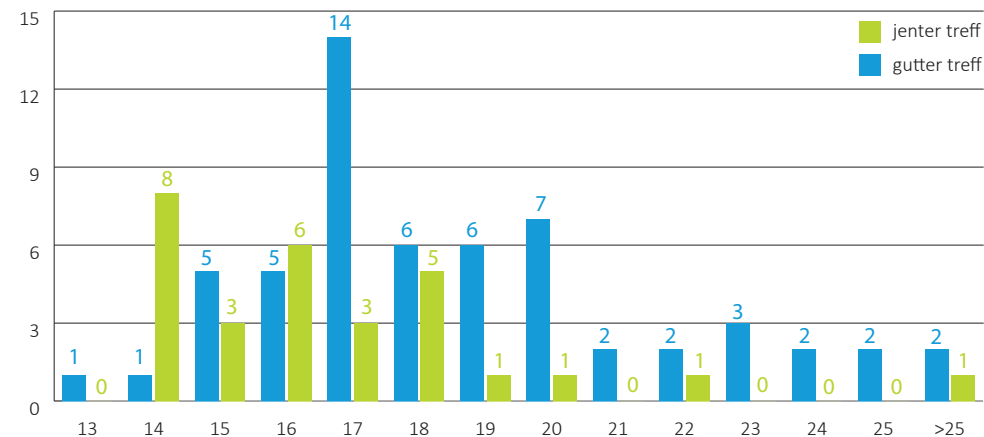
er forholdsvis få det dreier seg om, og at statistikken er sårbar i den forstand. Samtidig som det er få tilfeller det gjelder, kan det være temmelig utfordrende og ressurskrevende å hjelpe disse ungdommene til å endre livsstilen sin eller påvirke ungdommenes levkår såpass at de etter hvert velger andre oppholdssteder.

Jentene er overrepresentert blant individene inntil 16 år, viser figur 5. Ungdomstreff blant 14-åringene er klart dominert av jenter, mens guttene er sterkest representert blant 17-åringene. 17-åringene danner i likhet med 2017 den største aldersgruppen blant unike brukere. Det samme kan vi anta om gruppen av anonyme brukere, selv om vi ikke har helt nøyaktige tall.

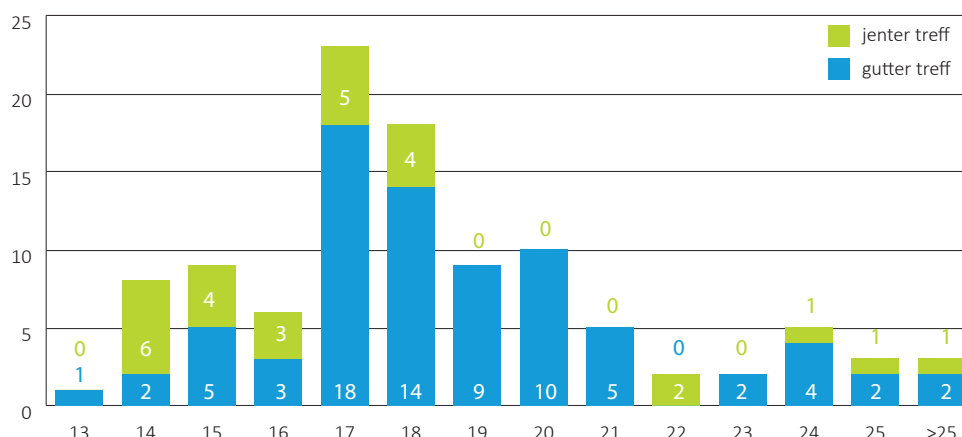
Figur 4: Ungdomstreff 2018 - unike brukere etter alder og kjønn

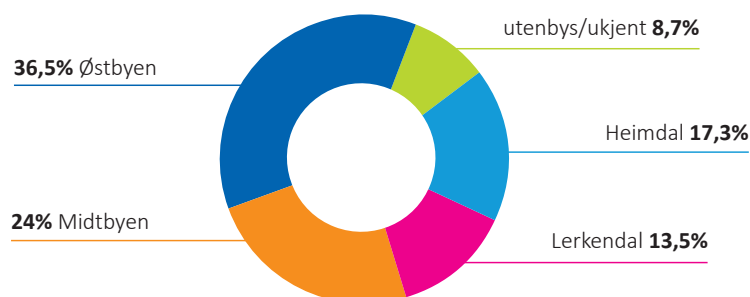
Figur 5: Unike brukere truffet 2018 - antall etter alder og kjønn

Figur 6: Oppfølging lavterskel 2018 - kjønn og alder

Figur 7: Lavterskeloppfølging 2018 - bydelsfordeling

Et ønske fremover

For øyeblikket gir fagverktøyet vårt hverken rom for å registrere informasjon eller ta ut statistikk om hvilke tjenester som blir etterspurt på gata, og hvordan lavterskeloppfølgingen blir til.

Det er heller ikke så lett å avgrense når denne type oppfølging starter, eller når den slutter. For fremtiden hadde det vært ønskelig å kunne samle inn data om dette, noe som hadde synliggjort den eksisterende sammenhengen og synergieffekten av oppsøkende sosialt arbeid og sosialfaglig oppfølging.

Oppfølgingsarbeidet 2018 i tall

Oppfølgingsarbeidet deler vi grovt sett i to kategorier: Oppfølging med eller uten vedtak. Først vil vi belyse lavterskeloppfølgingen, deretter skal vi se på oppfølgingen etter vedtak.

Lavterskeloppfølging

Ungdommer som får tilbud om oppfølging på lavterskel er de ungdommene som tar

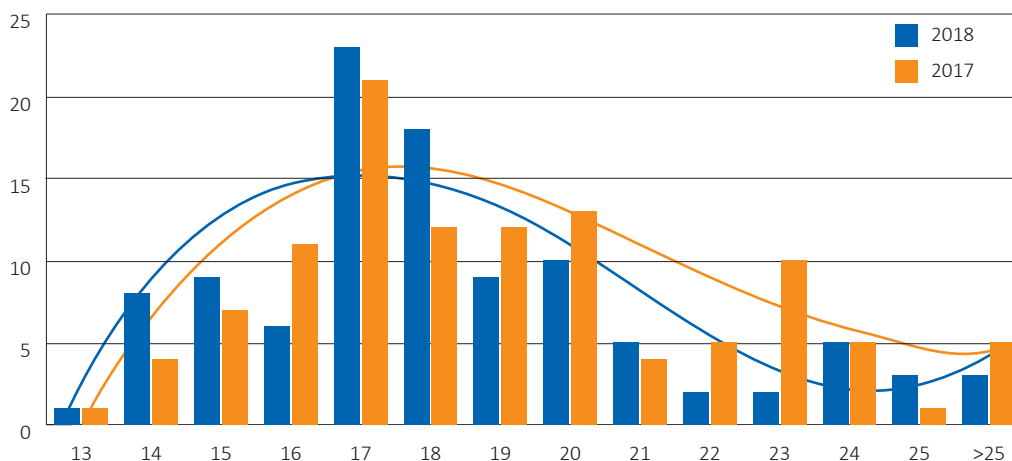
kontakt selv - på oppsøkende eller gjennom andre kanaler.

Deres venner eller pårørende kan også formidle ungdommen til oss. Dessuten blir ungdommer henvist fra andre samarbeidspartnere som skoler, Konfliktrådet, politiet, kriminalomsorgen, voksentjenester i kommunen, BUP, PUT med flere. Innholdet i oppfølgingen kan bestå av praktisk hjelp, psykososiale samtaler og diverse programmer, deltakelse i en gruppe, eller i en kombinasjon av det nevnte (se tabell 1).

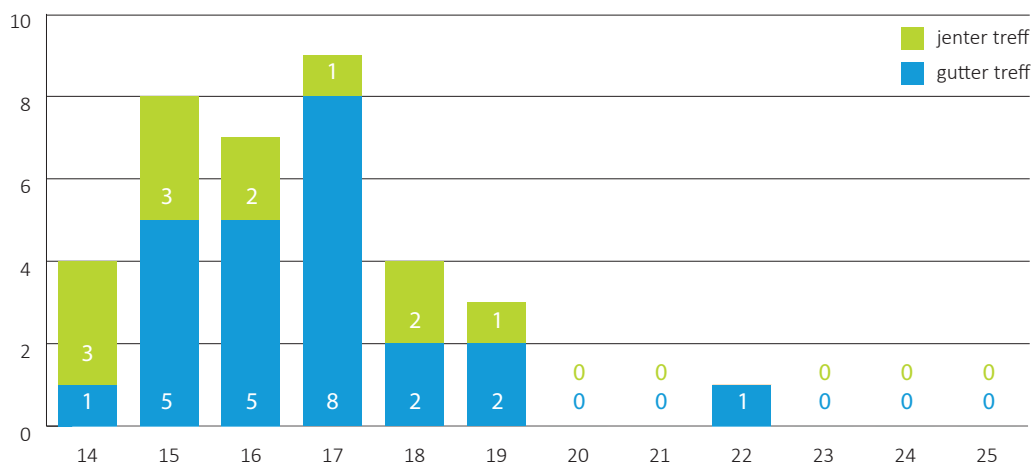
104 ungdommer fikk oppfølging uten vedtak i 2018, syv mindre enn i 2017. Kjønnsmessig var lavterskeloppfølgingen fordelt på 77 gutter og 27 jenter. Alderen som er oppgitt i figur 6 tilsvarer ungdommens alder ved utgangen av 2018. Bydelsfordelingen vises i figur 7

Figur 8: Oppfølging lavterskel - aldersfordeling 2018 vs. 2017

Figur 9: Oppfølging vedtak 2018 - antall og kjønn

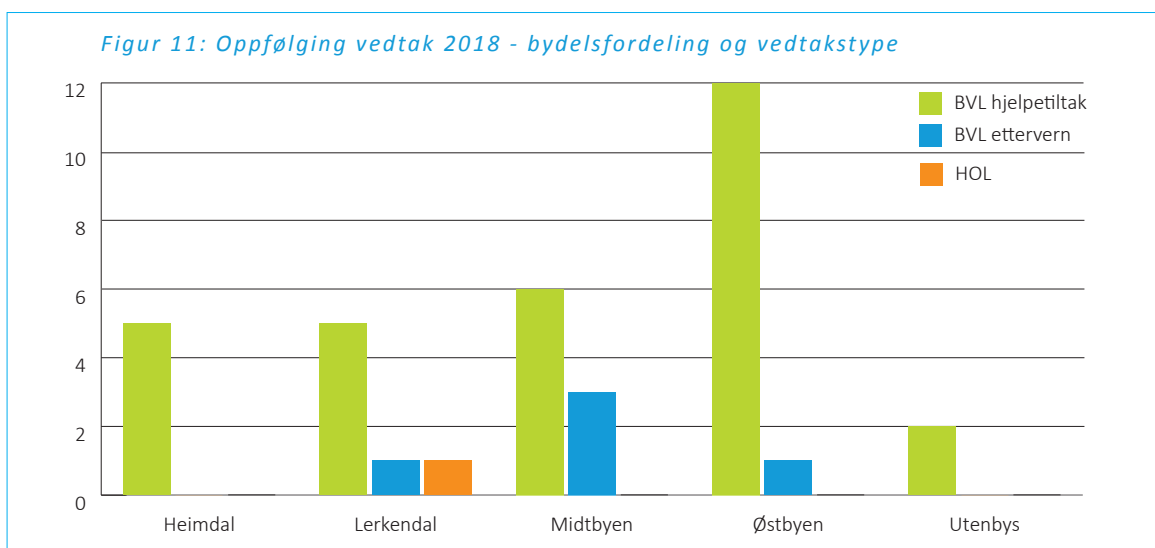
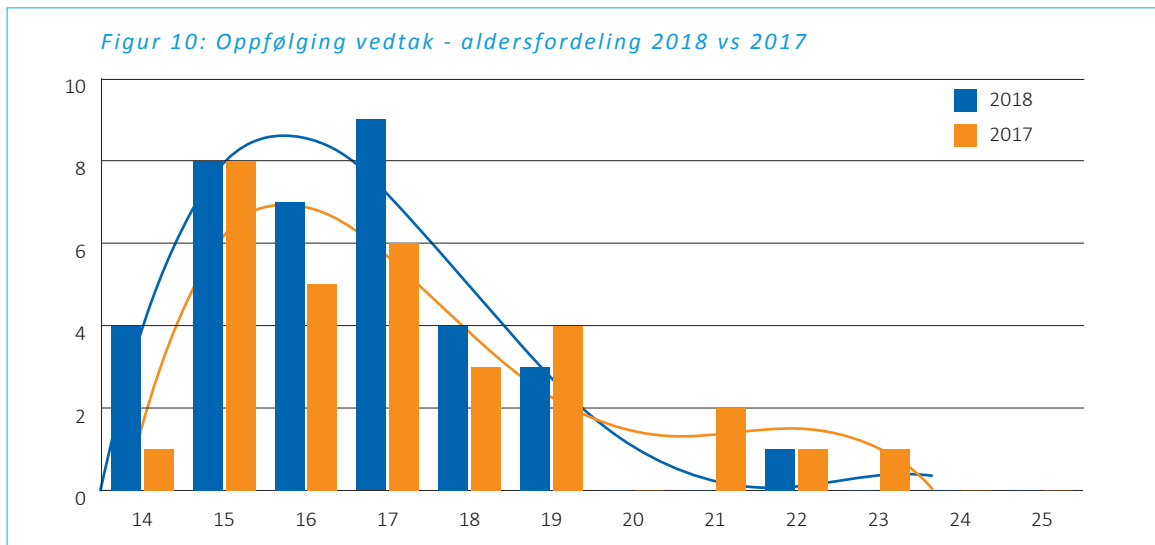
Når vi sammenligner 2018 med fjoråret ser vi endringer. Snittalderen for all lavterskeloppfølging i 2018 har gått ned med 0,6 år og ligger nå på 18,4 år.

Gruppen av ungdommer under 18 år som har fått *individuelle* tilbud har økt med 72 prosent sammenlignet med 2017. Gruppen 18- til 25-åringer har økt med 76 prosent i statistikken. Dette er en stor oppgang som vi kan kjenne oss igjen i med tanke på subjektiv opplevd arbeidsmengde. Likevel må vi kanskje vente på tallene for 2019, for å kunne utelukke den tidligere "SOMA-effekten" som kunstig stor faktor for økningen. Derimot har gjennomsnittstiden for face-to-face oppfølging av den enkelte gått ned fra 6,4 timer til 4 timer. Blant de mellom 18 og 25 år har tidsbruken i direkte møter gått ned betraktelig - fra

gjennomsnittlig 11,3 timer til 5,1 timer. En mulig forklaring av nedgangen i oppfølgingstimer kan forklares med den store oppgangen av antall individer som har fått individuelle tilbud uten vedtak. Videre kan det som tidligere nevnt være at registreringen i 2017 inneholder større mangler når det gjelder kontakter med ungdom som bare hadde få møter med oss, slik at snitt var kunstig høy i 2017. En annen plausibel grunn kan være en økning i antall oppfølginger på vedtak i 2018 som ofte er mer tidkrevende pga. sakenes natur, flere samarbeidsmøter, og til dels mer omfattende dokumentasjon som reduserer kapasitet på andre områder.

Oppfølgingsarbeid med vedtak

Uteseksjonen har i 2018 til sammen fulgt opp 35 ungdommer med vedtak etter barnevernloven

(BVL) samt ett vedtak etter Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester (HOL). Dette tilsvarer en økning av fem BVL-oppfølginger fra i fjor.

Vedtaksgruppen besto av 12 jenter og 24 gutter. Snittalderen blant ungdommene med vedtak sank til 16,0 år, en nedgang på 1,1 år fra 2017. Jentene var i snitt 15,9 år gamle, guttene 16,7 år.

Aldersnedgangen har to årsaker. For det første sank antall ettervernsvedtak (18 til 23 år) vi fikk fra bydelene til fem (9 vedtak i 2017). For det andre økte vedtakene som hjelpetiltak for ungdommer under 18 år med 43 prosent fra i fjor til 30 vedtak i 2018. Figur 10 viser forskyvning i alderen og økningen blant de yngste i målgruppen.

I tillegg til den merkbare kvantitative økningen av

hjelpetiltak, opplever Uteseksjonen kvalitativt sett også endringer til tidligere år. Det synes til være en økning i alvorlighetsgraden i sakene vi har mottatt i 2018, både fordi ungdommene er noe yngre, men også fordi omsorgssituasjonen, relasjoner mellom foresatte og barna og/eller atferdsuttrykkene synes til å ha blitt mer ekstreme. Denne endringen har krevd både kompetanseheving og tilpasning av arbeidsmåten vår. Blant annet jobber vi i dag mye mer med foreldreveiledning og meglings mellom foreldre og deres barn enn tidligere. Videre har endringene ført til en flytting av ressurser fra oppsøkende arbeid og lavterskeltilbud over til vedtaksoppfølging.

Bydelene og vedtakstyper er synliggjort i figur 11.

Dynamikken mellom de enkelte delene; utviklings- eller Kafka-prosesser i Uteseksjonen?

Årsrapportens statistikkdel beskriver hva som skjedde i rapportperioden. Men hvorfor skjer det som skjer, hva er dynamikken i Uteseksjonens lille univers? I det følgende blir vi igjen navlebeskuende og prøver å legge frem vår forståelse av hvorfor ting blir som de blir.

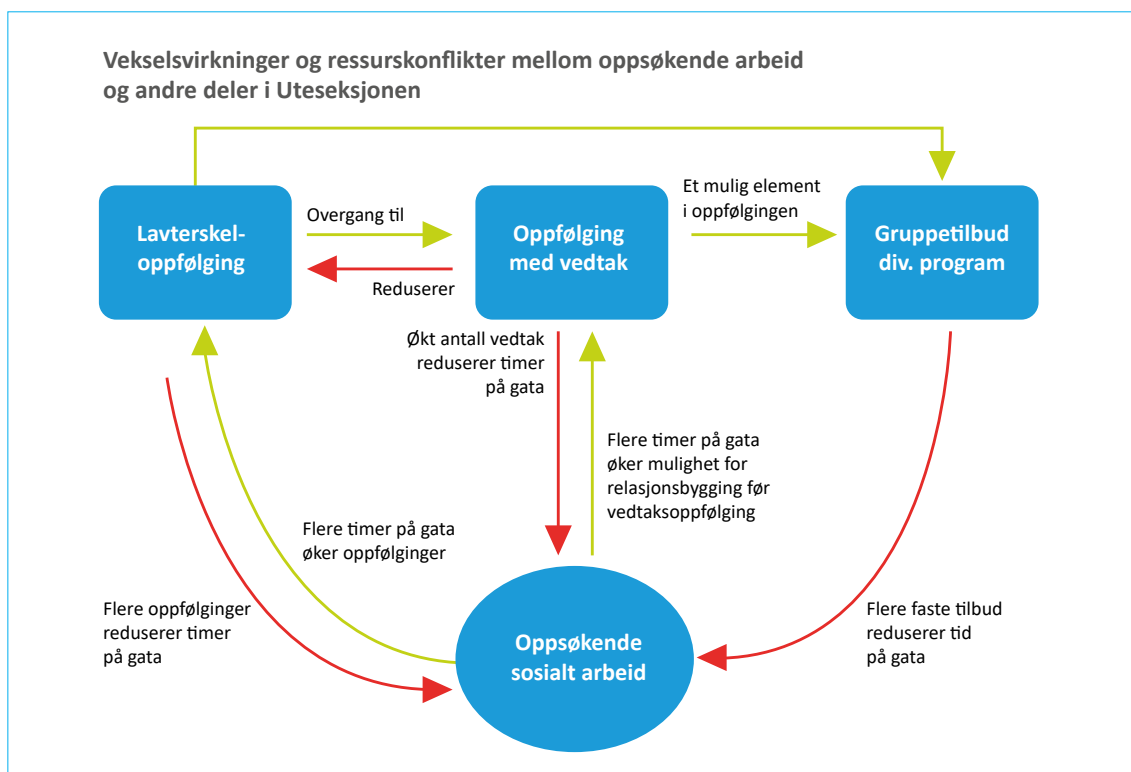
Oppsøkende arbeid har vært hjertet til Uteseksjonens forløpere. Og det er det fortsatt. Relasjoner til ungdommene gjennom det oppsøkende arbeidet danner i stor grad grunnlaget for oppfølgingsarbeidet uten vedtak. Når vi blir bedt om å være hjelpetiltak skjer det også ofte fordi vi kjenner vedkommende fra før, eller vi har hørt om ungdommen på oppsøkende. I tilfeller der vi ikke kjenner ungdommen fra før, og der samarbeidsviljen i starten er så lav at vi ikke får invitert ungdommen til oss, blir vi igjen nødt til å oppsøke ungdommene der de måtte oppholde seg. Så kan vi - ofte med en god porsjon tålmodighet - bygge den grunnleggende relasjon som er basisen for den nødvendige samarbeidsrelasjon rundt målene i tiltaksplanen. Også når det stopper opp i oppfølgingen, er det ofte på gata vi klarer å ta opp

tråden. Sånn sett er oppfølgingsarbeidet og det oppsøkende arbeidet tett vevd inn i hverandre hos oss i Uteseksjonen. Vi drar synergieffekter fra kombinasjonen av arbeidet "ute og inne". Med synergieffekter følger også ressurskonflikter.

Syklusen vår - en forenkling

Godt arbeid på gata fører som regel til flere oppfølginger, bidrar til at gruppetilbudene våre fylles opp. Vi oppretter nye (gruppe-)tilbud for å dekke behov ungdommene gir uttrykk for, eller når vi oppfatter det som nødvendighet. Når ungdommene "flytter under taket" til Uteseksjonen, flytter vektskåla seg mer og mer fra ute til inne. Vi ansatte følger ungdommene. Det kommer ofte til en ressursmessig drakamp mellom de forskjellige tilnærmingene - oppsøkende arbeid og oppfølgingsarbeid. Med "for mange" ungdommer inne, mister vi tøtsjen på gata. Gaterelasjoner og gatekapitalen vår svekkes. Relasjoner til nye ungdommer i det offentlige rom bygges i mindre grad.

Når vedtak går ut, ungdommer ikke har flere lavterskelbestillinger til oss, eller gruppetilbud og program tar slutt, frigjør dette ressurser. Uteseksjonen flytter seg fra innendørs- til utendørsarbeidet igjen. Og en ny syklus begynner.

I 2018 fikk vi for andre år på rad en økning av vedtak etter barnevernloven. Dette er nok en medvirkende årsak til både nedgangen i arbeidstimer på gata og nedgang i oppfølgingstimer for spesielt 18-åringene uten vedtak.

En måte å løse ressursutfordringene på er å løse ungdom videre til andre passende hjelpere, men dette skjer nok først og fremst for de over 18 år. Betinget er det også praksis ifb. henvisninger til spesialisthelsetjenesten for ungdom under 18 år. Her er det selvsagt at henvisning til den mest adekvate tjenesten for Uteseksjonen først og fremst handler om kvaliteten av tjenesten for ungdommen, og ikke om frigjøring av ressurser.

Lavterskeloppfølginger blant de under 18 år går ofte over til vedtaksoppfølginger. Dette sørger både for større rettssikkerhet for ungdommene og forplikter både Uteseksjonen og andre hjelpeinstanser til tjenesteytelsen. For Uteseksjonen har denne overgangen flere følger. Vedtaksoppfølging krever noe mer dokumentasjon enn annen type tilbud hos oss. Videre blir det flere møter med ungdommene, da ungdommen i større grad forpliktes til å møte oss, enn ved lavterskeloppfølginger. Mens det ved lavterskeloppfølginger (spesielt over 18 år) ikke foregår mye samarbeid med foreldre, har vi som regel jevn kontakt med foreldrene ved vedtaksoppfølging. Dessuten øker vedtaksarbeidet som regel antallet av samarbeids-møter for å planlegge og evaluere tiltaket, sammenlignet med andre former for oppfølgingen.

Det er vanskelig å påvise en direkte årsaks-sammenheng mellom økt vedtaksarbeid i 2018 og nedgangen i timer på gata og for lavterskel-arbeidet. Uansett har tallene fra året 2018 vist disse opp- og nedgangstrender.

Gruppetilbudene skaper ofte supplerende mestringsarenaer og skaper utvikling i tillegg til individuelle oppfølgingsforløp. Det kan også virke som om det er måte å spare tid på, når samme tilbud gis til flere ungdommer samtidig. Slik er det derimot ofte ikke. I mange tilfeller både inviterer gruppedeltakelsen til eller til og med krever gruppedeltakelsen oppfølging utover gruppe-møtene. Tiden til dette må igjen «hentes» fra andre hold.

Ingen klagesang, heller litt egenrefleksjon og folkeopplysning

Denne illustrasjonen av Uteseksjonen lille univers skal ikke være en klagesang om for knappe ressurser. Den skal illustrere hvordan ting kan henge sammen. Samtidig er det viktig å ha med seg dynamikken når Uteseksjonen planlegger arbeidet sitt, og det er greit å vite om det også for de som leser denne rapporten. Uteseksjonen må være en dynamisk og fleksibel tjeneste for å kunne møte et ungdomsmiljø som er i stadig endring, og for å kunne yte passende tjenester på vegne av og sammen med våre samarbeidspartnere.

EN ETTERTANKE OM BEGREPET 'UNIKE BRUKERE'

Av miljøterapeut Matz Seifried

Begrepet virker teknisk, på grensen til det upassende. Unike subjekter hadde passet bedre, på mange måter - spesielt når man blir kjent med dem. Ungdommene har sine unike utgangspunkt i livet. De prøver finne ut om ting på en unik måte, og prøver å takle det livet de har fått på en unik - om ikke alltid på en bærekraftig måte. De får oss til å le på unike måter, får oss til å bekymre oss på deres vegne og bli glad i deres måte å være unike på.

Statistikk reduserer deres særpreg og kategoriserer dem, slik også 'generasjon perfeksjon' virker til å gi lite rom for særpreg. Selv om det er viktig å beskrive hva vi gjør og hvem vi møter ved hjelp av kategorier og tekniske begrep, er vi voksne nødt til å se ungdommene som unike.

Ungdommene må møtes som unike, og hjelpen må skreddersys for den enkelte. Pakkeforløp, reduserte publikumstider og økende antall nettportaler der brukeren skal logge seg inn med MinID, reduserer skreddersøm og møter med de unike. Lave terskler blir høyere og høyere. Foreløpig er det hovedsakelig hverdagen for våre myndige ungdommer. For nå...

Vi er nødt til støtte ungdommene i å utvikle det som er unikt ved den enkelte. Gjennom dette bistå vi individene til å være mer enn unike brukere: unike mennesker som skal bidrar unike til samfunnet. Det er dét vi sosialarbeidere, tjenestetilbydere, beslutningstakere er nødt til å huske - når vi snakker, skriver og leser om dem; når vi planlegger og regner på ressurser; når vi samarbeider for dem. Med dem. Unike mennesker. I 2019.

INNBLIKK I SAMORDNING AV LOKALE KRIMINALITETS- FOREBYGGENDE TILTAK (SLT)

Tor Kristian Stinessen
SLT-koordinator

Organisering og plassering av SLT i Trondheim Kommune

SLT står for Samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak. SLT-modellen skal samordne rus og kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge. Målet er at kommunens barn og unge skal få riktig hjelp til riktig tid, av et hjelpeapparat som samarbeider godt på tvers av etater og faggrupper.¹

Trondheim kommune har to SLT-Koordinatorer en er plassert i Rådmannens fagstab og en i en prosjektstilling hos Uteseksjonen i Trondheim. Stillingen i fagstaben arbeider primært med forebygging på et strategisk nivå, utforming og gjennomføring av politiske beslutninger. Stillingen i Uteseksjonen har en mer operativ tilnærming. Der er arbeidet knyttet tettere opp mot de ulike kommunale enhetene samt viktige eksterne samarbeidspartnere på forebyggingsfeltet. Det er tett samarbeid mellom de to stillingene i det daglige og noen oppgaver løses sammen av de to koordinatorene.

SLT i Uteseksjonen

Uteseksjonen er Trondheim kommunes hovedtiltak i forhold til bekjempelse av ungdomskriminalitet, målgruppe er ungdommer og unge voksne i alderen 13-25.

Uteseksjonen består av i dag av 18 ansatte. Inkludert to prosjektstillinger, en på forebygging av voldelig radikaliserings og ekstremisme samt en SLT-Koordinator.

SLT-Koordinator funksjonen er en viktig styrking av det kriminalitetsforebyggende arbeidet i Trondheim kommune. Det å være plassert i Uteseksjonen fører til at man er tett på de som jobber i felt. Man har tilgang på oppdatert informasjon, ser raskt hvor arbeidet bør styrkes slik at man får mulighet til å formidle god og fersk informasjon til samarbeidspartnere internt og eksternt.

Denne innhenting og deling av informasjon om utfordringer og kunnskap om ungdomskriminalitet er en stor og viktig del av jobben til SLT-koordinatoren i Uteseksjonen. Et kontinuerlig arbeid opp mot dette er en viktig del av forebyggingen av kriminalitet. Vi må vite hvor skoen trykker til enhver tid. I forhold til ungdom ser vi dette tydelig.

¹ <http://kriminalitetsforebygging.no/slt/slt-modellen/>

Ungdom er rastløs og impulsiv, de skrifter arena, venner, interesser og påvirkes positivt og negativt i et forholdsvis høyt tempo. Ungdom som har gjort eller gjør noe kriminelt er i så henseende ikke særlig annerledes enn andre. Utfordringen for oss som jobber med forebygginger er å henge med, hvor bør vi være, hvem bør få vår hjelp og hvordan bør denne hjelpen være?

Som SLT-koordinator får jeg ofte spørsmål fra foreldre om hvordan det er i mitt nabolag? eller på mine barns skole? Svaret blir ofte dessverre et nytt spørsmål, vet du "hvor" barnet ditt er? Barn og unges enorme mobilitet både fysisk og på sosiale medier og nett gjør at utfordringer sjeldnere er knyttet opp mot nærmiljøet de bor i. Utfordringer blusser opp der hvor ungdom møtes. Når ungdom møtes er det gjerne på tvers av bydeler og skoletilhørighet. Det bør gjøre noe med hvordan vi som foreldre og kommune møter ungdom. Klarer vi og være like mobile og fleksible i forhold til våre tilbud tenker jeg vi er kommet langt i vårt forebyggende arbeid. Vi har en vei å gå på dette feltet. Vi håper og tror SLT modellen kan bidra med mye her.

Koordinerende oppgaver for SLT i Uteseksjonen i 2018.

Politi og Politikontakter

Politireformen økte fokus på forebygging. Etablering av fire politikontakter i Trondheim er en del av dette arbeidet. Politiet har etablert en politikontakt i hver bydel. Dette har gjort politiet mer tilgjengelig for enhetene i kommunen. Introduksjonen av politikontaktene hos relevante kommunale enheter, hos private og frivillige aktører ble startet i 2018 og vil fortsatt være en viktig jobb for SLT i 2019.

En sentral utfordringen i 2018 i forhold til ungdomskriminalitet var en samtidighet i situasjonsoppfatning og situasjonsbeskrivelse av kriminalitetsbildet hos ulike aktørene. Det har vært et mål for SLT å få denne kommunikasjonen på plass. Her har politikontaktene og det øvrige politiet vært gode samarbeidspartnere. Politiet har med sin døgnkontinuerlig bemanning en unik mulighet til å fange opp trender i ungdomsmiljøet. Dette er en mulighet vi i kommunen bør jobbe videre med for å utnytte til det fulle gjennom et godt samarbeid med denne etaten.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Det at vi som etater, kommunale og andre, snakker sammen om ungdommen og sammen med ungdommen, er alfa og omega.

Nettverksmøter med Videregående skoler med GS klasser

I 2018 flyttet Trondheim kommune elever i alder 16-20 år med flyktningbakgrunn fra en egen enhet for voksenopplæring til fire videregående skoler i Trondheim. Disse klassene er kalt GS klasser. Høsten 2018 ble to enslige mindreårige flyktninger i Trondheim drept av en tredje fra samme miljø. I etterkant av drapene tok Politi og SLT-koordinator initiativ til regelmessige møter mellom ansatte på de fire videregående skolene hvor elevene som ble sterkest berørt var elever. Vi opplevde at det var et stort behov for økt kunnskap om miljøet på skolene og hvordan vi kunne samordne innsatsen skolene seg imellom og hvordan de kunne lære av hverandre. Målet var og er å forebygge risikoferd blant elevene i den videregående skolen. I dag deltar miljøterapeuter fra skolene, politikontakter, kulturarbeidere, omsorgsenheten, psykologisk pedagogisk tjeneste og SLT-koordinator i disse møtene. Vi har bedret informasjonsflyten betraktelig, kunnskapen har økt og vi vet bedre nå enn tidligere hvordan vi bør rette arbeidet vårt for gi rett bistand. Det har også blitt initiert en del gruppearbeid fra skolene sin side rettet mot ungdommer i risiko. Vi har også erfart at det er viktig med nøyaktighet i informasjon som deles og spres. Etter drapene er en del problemer i forhold til ungdomskriminalitet feilaktig blitt lagt til gruppen med enslige mindreårige.

Ungdomstjenesten på bydel / Revitalisering SLT-forum bydel

Under omorganisering av BFT i 2015 ble det opprettet en Ungdomsordinator på hver bydel, og besluttet at hver bydel skulle ha en ungdomstjeneste bestående av to personer som skulle drive institusjonell oppsøkende virksomhet. Ungdomstjenesten skulle bistå Uteseksjonen ved behov og visa versa. Ungdomsordinator ble lagt til som en funksjon hos Familietiltak i en 20% stilling.

Det er svært ulikt hvordan bydelene har gjennomført denne beslutningen, og utfordringene for SLT har vært mangel på Barne- og familietjenesten sin sosialfaglige kompetanse ut over ordinær arbeidstid i bydel når behovene oppstår. Ungdoms-koordinator er SLT koordinators bydelsvise ressursperson, og står som innkaller av SLT fora på bydel. Disse er tenkt som et felles forum for de som jobber med og for ungdom i bydelen. Et forum hvor man deler informasjon om hendelser og trender i ungdomsmiljøet. SLT ønsker et sterkere fokus på handling og iverksetting av tiltak av deltakerne i disse forumene. Vi skal gjennomføre en evaluering av SLT-forum i 2019 sammen med deltakerne. Håpet fra SLT-koordinator sin side er at vi klarer å etablere et fleksibelt og handlingsorientert forum som kommer ungdommene i Trondheim til gode med riktig hjelp til riktig tid.

SLT i 2019

I 2019 vil SLT-koordinator i Uteseksjonen jobbe videre med å gjøre modellen og muligheten den gir kommunen bedre kjent. Fokus blir å jobbe seg inn som en naturlig samarbeidspartner for kommunale enheter og eksterne etater på rus og kriminalitetsforebygging. Kunnskapsspredning om kriminalitetsforebygging gjennom fagdager og veiledning av ansatte i kommunen vil være viktig oppgaver i tillegg til de som allerede er etablert.

Tilslutt vil SLT-koordinatoren i uteseksjonen jobbe hardt for at vi på et langt tidligere tidspunkt enn tidligere klarer å gi rett hjelp til de ungdommene som kjører seg lengst ut i forhold til rus og kriminalitet. Det at vi som etater, kommunale og andre, snakker sammen om ungdommen og sammen med ungdommen, er alfa og omega. På dette området har vi et stort forbedringspotensialet. Vi prøver i disse dager ut en modell for dette i to bydeler.

UT PÅ TUR ALDRI...

Hvert eneste år gjentar vi samme prosedyre, vi drar på tur med hele gruppa. Altså opptil 9 ungdommer og tre voksne. Faktisk drar vi på tur 4-5 ganger per år.

Vi reiser som oftest på fredager, kanskje før skoledagen er over og vi kommer hjem på søndag. Vi lever tett på hverandre, oftest i campinghytter, sover under samme tak i to netter, spiser alle måltider sammen, sitter i samme minibuss i timevis på vei mot målet. Hvorfor utsetter vi oss selv og ungdommene for dette, hva er målet?

Før jeg forsøker å svare på det, så må jeg forklare nærmere hva vi legger i begrepet tur og hvem vi er.

Vi er Lade Motor Racing Team. Det vil si en gruppe ungdommer som har et sosialpedagogisk, tilrettelagt fritidstilbud i regi av Uteseksjonen i Trondheim(USiT). I tillegg til ungdomsgruppa så er vi tre ansatte i USiT som har som hovedoppgave å drifte teamet. Teamet samles to kvelder i uka gjennom hele året for å dyrke hobbyen vår som er bilcross.

Med tur så mener vi, som oftest, at vi drar på bilcross-stevner. Der konkurrerer ungdommene i gruppa mot andre ungdommer i bilcross. Ungdommene som er i alderen 14 -18 har brukt hele høsten og vinteren på å bygge og/eller reparere bilcrossbilene våre. De nyeste ungdommene i gruppa har vært på lisenskurs og lært grunnleggende ferdigheter for å delta i konkurransen på en trygg og forsvarlig måte.

Bilene vi konkurrerer med er på samme nivå som de andre som stiller i juniorklassen. De er bygget i henhold til forskriftene som Norges bilsportforbund, NBF, har bestemt og de er kontrollert av en teknisk kontrollør som er sertifisert av NBF. I tillegg er det krav til personlig sikkerhetsutstyr; kjøredress, sko, balaclava (finnlandshette), hansker, briller og hjelm.

Bjørn Jenssen
tiltaksansvarlig

Når jeg spør ungdommene våre om hva de forbinder med tur så er det første de svarer at det gjør noe med samholdet i gruppa. Vi blir mer "sammenspleiset" som gjeng sier de. I tillegg så syns det er artig og spennede og konkurrere. De synes det er fint å reise sammen med andre ungdommer og være en del av ei gruppe som deler en felles interesse. De som er nye og ikke har vært med før uttrykker en spenning knyttet til det å få reise på tur uten foresatte. Så alt i alt kan man si at ungdommene har en positiv innstilling til å reise. Og godt er det, for det er jo "gulroten" for å være motivert til deltakelse resten av året.

Hvorfor syns vi som har dette som jobb at det er verdt å jobbe tilsvarende ei drøy arbeidsuke i løpet av ei helg, for å gjennomføre dette? Hva er vårt mål? For det første må jeg si at vi finner det svært givende, og det er en forutsetning, for det kan også være svært krevende. Ved å gjennomføre turer gir vi ungdommene læring og positive erfaringer. Vi kan si at turene er "eksamen" i det som vi ønsker å formidle gjennom resten av året.

For å ta en tur fra starten, ungdommene tar fri fra skolen på fredag den helga vi skal reise. Dels er dette nødvendig for at det ikke skal bli så seint før vi kommer fram, dels er det for å signalisere til omverden: denne helga gjør også jeg noe spesielt, noe jeg mestrer og noe som ikke alle andre kan!

Ei helg med kjøring krever forberedelser, bilene må fungere optimalt. Vi har pakkelister og ungdommene har ansvar for å sørge for at alt som står på

listene blir pakket i de kassene hvor det hører hjemme og plassert på riktig sted i lastebilen. I tillegg så har de som skal være førere den aktuelle helgen ansvar for å få med seg alt som behøves av personlig kjøreutstyr. Må de låne av hverandre, så blir det tungvint å delta. Som alltid er vi åpne for at mennesker gjør feil og at feiling er en mulighet til å lære. Dermed oppstår det som heter "gjenglemliste", en komplementær liste til pakkelisten.

Så kommer vi til reisen, vis respekt og møt opp til avtalt tid om du ikke vil ha sure blikk fra

resten av gruppa. Under reisen, vis hensyn til dem du reiser sammen med. Vi sitter trangt og det er langt. I tillegg så representerer du ei gruppe og ikke bare deg selv, så når vi stopper på veikroer underveis for å spise, vis folkeskikk. Vi voksne fremhever at vi er alle Lade Motor Racing Team og vi blir godt mottatt overalt hvor vi drar, fordi vi er høflige og imøtekommende overfor alle vi møter.

Det samme gjelder når vi kommer fram til overnattingssted og bane, vær en god representant for teamet overfor verter og funksjonærer.

Når vi er vel framme på banen og funnet vår plass i depotet så er det lossing og rigging. Da må alle bidra og utføre sine spesifikke arbeidsoppgaver, da er alle like viktige, for at det skal gå så smidig og effektivt som mulig å få rigga et effektivt depot.

Når vi er ferdig rigget drar vi til overnattingsstedet. Da vi gjennom årene har gjort oss noen erfaringer med å reise med ungdommer som ikke har reist så mye uten foreldre så krever vi, og understreker at alle skal dusje, minimum en gang i løpet av turen.

Så spiser vi kveldsmat sammen og understreker at alle må vise hensyn til de som vil legge seg

tidligere enn andre. Vi pleier som regel å stå opp senest klokka 07:00 om morgenen for å gjøre oss klare til dagens utfordringer. Vi må være på banen og dobbeltsjekke at alt er i orden i god tid før det obligatoriske førermøtet som som oftest er klokka 09:00.

Alle som har litt erfaring med ungdommer vet at det å stå opp tidlig på lørdager og søndager kan være en utfordring i hjemmet. På tur med et felles mål for øyet har dette aldri vært et problem. De færreste vil ha frokost på denne tiden, men de kommer seg opp.

Så kommer dagen da det skal konkurreres. Alle har spesifikke oppgaver. Alle er viktige,

“mantraet” er: uten et fungerende team får ikke føreren kjørt! (og vi bytter på å være førere). Når dagen er over skal alt ovenfor nevnt utføres på nytt, i motsatt rekkefølge, så vi er klare for en tidlig hjemreise dagen etter.

Om jeg skal si det selv, pleier dette å gå overraskende bra og det er en fryd å se på progresjonen hos hver enkelt. De har en bratt læringskurve og alle gjør sitt beste ut fra sine forutsetninger.

Ved å gjennomføre dette og ved å framheve og rose det positive hos gruppa og hos hver enkelt, håper vi at vi kan tilføre noe i ungdommenes liv og at dette gjør noe med selvfølelsen og selvtiliten. For formålet med det hele er at ungdommene skal kunne identifisere seg med følgende:

- jeg kan noe og har verdifulle ferdigheter.
- jeg viser respekt for andre og blir møtt med gjensidig respekt.
- alle kan gjøre feil, det gir meg kunnskap som fører til forbedring.
- jeg viser hensyn og blir likt av andre.
- lærere og jevnaldrende på skolen vet at jeg kan mer enn det jeg får vist på skolen.
- jeg er en som er hjelpsom, gjør mitt beste og det utgjør en forskjell.
- jeg er med i en gruppe som blir assosiert med noe positivt.
- jeg er en som kommer meg opp om morgenen og gjør det som blir forventet av meg.
- jeg er like viktig som de andre i gruppa.

HVA MER ENN KONSEKVENSER?

*Chris Branem
miljøterapeut*

Da jeg var ungdom forsøkte jeg å dele minst mulig med mine foreldre om hva jeg og kompisene mine drev med da vi søkte spenning og fikk tiden til å gå. Om dette skyldtes generasjon, miljø eller mennesketype kan nok diskuteres. Felles var at vi fryktet den potensielle skuffelsen og de tilhørende konsekvensene det kunne føre til, dersom de fikk vite hva vi drev med. Det var også enighet om at dersom noen i kompisgjengen kom i kontakt med politiet, da var det kjørt. Vi gjorde alt for å unngå politi. Det var en felles holdning at vi fryktet konsekvensene av våre handlinger. Avhengig av konsekvensen ble den et signalet om at grensen var nådd. Å krysse grensen ble i beste fall ubehagelig. I verste fall uholdbart. Slik vokste jeg opp og slik ble ungdomsmiljøene i stor grad regulert. Ikke ulikt slik det er i dag. Riktignok vil de fleste ungdommer le av vår opplevelse av spenning og tidsfordriv den gangen. Å være ungdom i dag er muligens litt tøffere nå enn det var for meg i Trondheim på nittitallet, om alle fjorårets nyhetsoppslag kan brukes som en slags pekepinn. Men mer bekymringsfullt er det å se en voksende gruppe ungdommer i dag, som også ler av konsekvensene.

I dag møter vi barn ned i 13-årsalderen som allerede har en lang historie med politiet. Flere har allerede sittet på glattcelle og andre er på fornavn med politiets forebyggende gruppe. Vi møter foreldre som har mistet påvirkningskraften sin for lenge siden og som både mangler kunnskap og energi til å kjempe videre. Vi møter skoler som er frustrerte over ungdommer som kommer i veien for undervisningen. Samtidig som de mangler ressursene, og noen ganger kompetansen, til å ivareta elevene på individnivå. Vi møter barn og ungdom som aktivt bedriver rus og hærværk, utpressing og vold. De er en del av et miljø hvor ran og tyveri, og salg av narkotika og sex noen ganger beskrives som vanlige aktiviteter og andre ganger som nødvendigheter. Dette er barn som etter norsk lov ikke kan straffes. Og de vet det.

Ja, dette er en dyster innledning. Og nei, de aller fleste norske barn og unge faller selvfølgelig ikke inn under kategorien jeg beskriver over. Det føles nærmest obligatorisk å påpeke dette når man snakker om elendighet, poengtere at det er unntakene man snakker om. De verste tilfellene. Når man kun fokuserer på ytterpunktene kan det bli vanskelig å se hvordan man i det hele tatt skal gripe an situasjonen. Men denne teksten er heller ikke ment å danne et helhetlig bilde av ungdomsmiljøet i Trondheim. Målet er å sette fokus på en gruppe ungdommer som tilsynelatende blir større og yngre. Som ikke responderer på de "tradisjonelle" midlene vi voksne tyr til for å få dem til å forstå alvor av handlingene sine. Å se dem i sammenheng med "de aller fleste" er det ikke noe poeng i. Det vil i verste fall dysse ned alvor. Og det hjelper ikke dem.

Handlingene som er nevnt og ungdommene som utfører dem er daglige tema for oss i Ute-seksjonen. Sjeldent er alle ungdommene involvert i alle aktivitetene. Men ungdommene vi møter kjenner som oftest hverandre. Vi møter og aksepterer dem der de er, samtidig som vi ønsker å forstå hva som ligger bak handlingene deres. Ungdommene vi kjenner uttrykker ofte mistillit til systemene rundt seg, til tider basert på innsiktsfulle refleksjoner. De føler konsekvensene samfunnet gir dem på kroppen, men forstår ikke hva de skal være godt for. Dette er ungdom som kommer fra ulike bakgrunner og oppvekstvilkår og som finner fellesskap i andre ting enn fotball

eller gaming. Ofte ikke fordi de vil, men fordi de ser det som deres eneste alternativ. Noen av dem fant aldri mestringsarenaen sin, noen har alltid følt seg annerledes, og noen har hatt opplevelser et barn skal være foruten. Felles for dem er at de demonstrerer en holdning til konsekvenser som til syvende og sist utfordrer måten vi jobber på. De responderer ikke på husarrest eller pekefingre. De lever tilsynelatende upåvirket av fraværsgrenser og vurderingsgrunnlag.

Disse ungdommene har ikke kapasitet til å bry seg om neste år eller neste uke, det er dagens avtaler som gjelder til enhver tid. De danner verdensbilder med utgangspunkt i sine egne interne økosystem og sitter samtidig beleilig nok på den eneste sannheten. Rettferdiggjør de for seg selv at penger er noe du tar, ikke får, så sørger de for å skaffe dem. Har du ikke respekt, skal den bankes i deg. Og er du blitt et offer har du garantert fortjent det. Dette er ungdommer som ikke løper fra politiet i redsel, de løper fra dem for sport.

Vår hverdag bærer ofte preg av at vi går to skritt frem og et skritt tilbake med en ungdom. Og nesten like ofte går vi også tre skritt tilbake. Vi jobber etter en tanke om at "noen må gjøre noe" når tingene ikke lenger virker reverserbare. Og da hører det med at vi ofte går i motbakker. Når skoler og kjøpesentre har nektet dem adgang. Når foreldrene går på nåler i frykt for at ungdommen deres skal bli sint. Når politiet ikke kan gjøre annet enn å kjøre dem hjem. Når ungdommene gang på gang har opplevd at de er forhåndsdømte og føler at de uansett ikke har noe å tape. Når de ikke engang selv kan forklare hvordan de havnet her, eller hvorfor, men daglig må leve med konsekvenser som utestengelse, kommentarer, frykt og blikk fra de samme voksne som skal vise dem veien. Når resten av samfunnet helst så at de "slemme" ikke var så mye i veien for de "snille". Da forsøker vi å være der. Vi forsøker å gi dem en stemme og et utløp. Det betyr også at vi stikker oss frem der noen mener vi burde holdt oss i bakgrunnen. At vi uttrykker frustrasjon over avgjørelser der noen mener vi ukritisk burde være lojale overfor beslutningstakerne. Og at vi rister på hodet der noen mener vi burde nikke i takt. Vi gjør det fordi vi kjenner ungdommene som trenger det. Fordi det er jobben vår. Ansvar et vårt.

Og er det noe vi har mye av så er det tid. For ungdommen forsvinner ikke. Ungdommen blir bare eldre

Vi vet at stigmatisering og å være på utsiden av det flertallet liker å kalle et "A4-liv" danner grunnbunn for psykiske lidelser, ekstreme holdninger, kriminalitet, rus og vold. Når vi møter dem er det derfor ikke viktig om ungdommene selv har forårsaket denne formen for utenforskap, eller om ungdommene ble mobbet på barneskolen. Vi vet at den potensielle reaksjonen og resultatene vil være det samme uansett. Videre vet vi at inkludering ikke skjer gjennom tvang. At holdningsendring ikke skjer fordi vi voksne forteller dem hvordan de bør tenke. Men at mye handler om modning, gode stabile rollemodeller og ikke minst egen motivasjon. Med andre ord ting som er tidkrevende. Og er det noe vi har mye av så er det tid. For ungdommen forsvinner ikke. Ungdommen blir bare eldre. Raske og ugjennomtenkte konsekvenser fører i de fleste tilfeller til at vi skyver problemene foran oss. Og konsekvenser som kommer tre måneder etter en hendelse grunnet saksgang og de voksnes behov for møter, gjør at sammenheng mellom handling og konsekvens forsvinner helt for ungdommen. At vi lever på voksentid i vårt "A4-liv" og disse ungdommene lever dag til dag i en verden hvor "A4" blir brukt som et skjellsord, byr på utfordringer som vanskelig lar seg løse med lange behandlingstider eller "hardt mot hardt".

"It takes a village to raise a child" er det noe som heter. Dette gjelder også for de barna som er voldelige eller ruser seg. Vi møter dem gjerne vi. Lar dem få utløp for frustrasjonene sine og stikker oss frem neste gang vi mener en avgjørelse tas litt for raskt, litt for lite gjennomtenkt eller alt for sent. Men skal det være håp om endring i ungdommen tenker jeg det også kreves en endring hos de som ikke nødvendigvis har den daglige kontakten med dem. Fra vektere til saksbehandlere, fra lærere til politi, fra politikere til kommuneledelse. Fra de som observerer dem på avstand til de som tar avgjørelser som påvirker livene deres. Vi kan

ikke tenke at det er en egen kvote for sjanser. Et maks antall slåsskamper før vi ikke lenger tror på endring. Det kan ikke finnes en usynlig grense for hvor mye kontakt de kan ha med politiet før de stemples som kriminelle for godt. Dette gjør at vi slutter å se dem som barn og ungdom i utvikling med behov for veiledning, og heller ser dem som problemer. Problemer liker vi ikke. Problemer får oss til å sukke oppgitt og er noe vi ønsker bare forsvant. Og det merker barn og ungdom godt. Gjentatte møter med voksne som uttrykker oppgitt, sinne eller likegyldighet, forsterker deres oppfatning av at det ikke er mulig å endre seg. At det er dem mot oss. At de er på utsiden av noe og ikke er velkommen inn. Og vi kan rett og slett ikke være blåøyde nok til å forvente at en 13-åring skal klare å forstå dette på egen hånd.

For å oppsummere; jeg sier ikke at barn og unge som bedriver ulovlig aktivitet ikke skal ha konsekvenser. Konsekvenser er nødvendig i aller høyeste grad. Og kanskje bør spesielt ungdommene som her er beskrevet oppleve at handlingene deres fører til reaksjoner. Det er også en del av det å leve i et samfunn. Jeg har derimot vanskelig for å stole på at konsekvensene alene skal endre disse ungdommens atferd, eller bidra til at de forstår sammenhengen. Vi må være kloke når vi tar avgjørelser som skal være ment som konsekvenser, slik at ungdommene ikke mister evnen til å se hva de tjener på å endre atferden sin. Vi må være tett på når de "soner sin tid" og aktivt bidra til at endring kan skje parallelt. Vi som storsamfunn må bidra til rehabilitering og inkludering. Vise dem at det er greit å gjøre feil og veilede dem når de gjør den samme feilen igjen. Alternativet er at de opplever å bli straffet i full offentlighet, og det kan det vel neppe "bli folk av"?

HVEM BLIR RADIKALISERT?

- Hvordan kan vi forebygge det og hvem skal gjøre det?

“Snaut halvparten (...) har hatt ulike former for tilpasningsproblemer. Bildet er sammensatt, men omhandler særlig utfordringer knyttet til mobbing, ensomhet, lite sosialt nettverk, rotløshet og lavt selvbilde, sviktende omsorgspersoner og barnevern, kriminalitet og psykiatri. Enkeltpersoner i utvalget har også hatt en vanskelig oppvekst. (...) Hele 83 % av dem (...) er registrert med kriminalitet. Mange har også begått voldsrelaterte lovbrudd. (PST 2019, om sårbarhetsfaktorer hos høyreekstreme i sin analyse)

Susanne Hellan Øiaas
Prosjektleder

Uteseksjonen i Trondheim jobber med mange typer ungdommer. De har ulike behov. Og forskjellige bakgrunner. Når vi møter dem er det stor variasjon i hvordan de opplever sin egen situasjon og ønske om støttende tiltak. Ofte ser vi at jo lengre inn i en vanskelig situasjon en ungdom er kommet - jo større utfordring kan det være å komme i posisjon til denne ungdommen. Av den grunn er tidlig intervensjon helt nødvendig, ikke bare for skadereduksjon, men også for relasjonsarbeidet som behøver mye tid og trygge rammer. Dette kan være unge med et skadelig rusbruk og en negativ utvikling mot kriminalitet. Dette er ungdommer som også er sårbare for tilbøyelighet for, og rekruttering til bruk av vold. Bruken av vold blant ungdom, og særlig grov vold, er en reell og økende bekymring som vi ser er en nasjonal utfordring. Dette gjelder riktignok en liten del av ungdommene, men likevel alvorlig for de det angår. Arbeid med ungdommer som er involvert i voldsepisoder, som utøvere eller ofre, er noe vi i Uteseksjonen jobber jevnlig med. I det kriminalitetsforebyggende arbeidet som drives har det tradisjonelt sett vært lite fokus på radikaliserings og ekstremisme. Dette er noe Uteseksjonen ønsker skal endre seg.

For det er nettopp de samme ungdommene vi jobber med som også havner i statistikken over personer som ender opp i voldelig ekstremisme.

Og om vi ser det under ett så er vold utøvd mot andre, uansett omfang, befattet av samme mekanismer i menneskelig atferd. Det er uønsket, straffbart og skadelig sett fra samfunnets ståsted. Men det er mange som mener at når volden og hatet rettes mot samfunnet går en grense i voldsbruken. Men er det egentlig en grense her? Da menes ikke de strafferettslige prosessene, men kunnskapen vi har om forebygging. Når vi vet at dette er de samme ungdommene som ender opp med rus og annen kriminalitet - har vi faktisk ikke noen kriterier til å forutsi hvem som kommer til å ende opp hvor. Så selv om resultatet av volden er ulik er forebyggingen av den, og kunnskapen om prosessene på vei mot voldelig ekstremisme, mye den samme som for kriminalitetsforebygging generelt.

Med andre ord er det ikke en egen type forebygging eller formel som behøves når vi snakker om å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Noen ønsker å

argumentere med at det er et såpass lite omfang av problemet at man burde ha egne "ekspert-er" til å jobbe med denne type forebygging. Men et slikt arbeid kan kun lykkes ved at samtlige aktører opplever dette ansvaret for forebygging samt godt samarbeid i identifiserte saker hvor det kan tilbys veiledning og kunnskap.

Nå er også det politiske klimaet i Norge, Europa og verden i konstant endring i takt med krig, mennesker på flukt og aktiviteter fra militante grupperinger med ulike mål. Dette vil i varierende grad gi grobunn for ekstremistiske grupperinger som får tilslutning til sin religiøst eller politisk motiverte ideologi. Det har vært en oppsving av rekruttering til høyreekstreme grupperinger i kjølvannet av flyktningstrømmen (PST 2019), og der igjen økning av venstreekstreme som en konsekvens av dette. Etter en lengre periode med mye fokus og medieoppmærksomhet på ekstreme islamistiske grupper som har hatt økende rekruttering ser vi nå at bekymringsarbeidet begynner å peile seg inn på stadig flere saker i høyresekstrem retning.

Vi vet at disse grupperingene sikter seg inn på unge, engasjerte ungdommer eller sårbare ungdommer som sliter med å finne sin plass i samfunnet. Og da er vi tilbake til vår målgruppe igjen: dette er nettopp våre ungdommer. Når en bekymring for radikaliserings først har oppstått vet vi at det er de som står ungdommene nærmest er de som har størst påvirkningskraft. Det kan være skole, fritidsklubb, idrettslag, lokalsamfunn og familien eller institusjon - ofte de

som også melder bekymringen. Det er sjeldent at det foreligger en bekymring for at en ungdom blir radikalisert mot voldelig ekstremisme uten at det også bør foreligge andre generelle bekymringer omkring som for eksempel sosioøkonomiske forhold, skoleprestasjoner, arbeidsforhold, psykisk og fysisk helse, identitetsutfordringer eller rus og kriminalitet.

For hvordan oppdager vi at en ungdom er i ferd med å bli radikalisert? Og hva gjør vi med det? Ungdom har i alle tider vist opposisjonell atferd, og har radikale meninger og synspunkter. Og ingenting er galt i det - tvert imot er det en naturlig del av løsrivingsfasen hvor selvstendighet og politisk engasjement er ønskelig. Et godt eksempel er mobiliseringen av ungdommer i miljøkampsaken vi nylig har sett. På den ene siden er spekteret av ulike organisasjoners kampsaker og gruppers mening og form er stort - og det samme er ytringsfriheten. Noe av det skumleste vi kan gjøre er å være et meningspoliti hvor det ikke er rom for radikale stemmer og at manglende aksept for disse stemmene vil kunne oppleves å forsterke motborgerskapet. Kriminalisering av personers handlinger som er innenfor vår ytringsfrihet og gjeldende lovverk har vist seg å skyve personer lenger ut og da blir veien kort til mer ekstremt tankegods som tar et oppgjør med denne urettferdigheten.

På den andre siden snakker vi om bekymringsverdige radikaliserings når ungdommer begynner å identifisere seg stadig sterkere med bruk av vold som en måte å oppnå sine politiske og/eller

ideologiske mål. Noen personer lever et liv med voldsutøvelse allerede før en eventuell tilknytning til en ekstrem gruppe og opplever at man har en verdifull kompetanse i et slikt miljø. Noen kan også oppleve å bære et personlig sinne eller hat rettet mot samfunnet, uten spesiell politisk eller ideologisk retning. Uavhengig av hva som inngår i fiendebildet (det demokratiske samfunnet, muslimer, innvandrere, vestlige, høyreekstreme, venstreekstreme osv.) er vår viktigste rolle å forebygge at aktiviteten utvikler seg til å bli hatefull og voldelig. Lovbrudd gjelder også hatefulle ytringer i sosiale medier, hatkriminalitet og sjikanering av meningsmotstandere og andre. Det er når personer begynner å mener det er legitimt å bruke voldelig midler, eller oppfordrer til dette, for å endre på noe de mener er feil, at vi virkelig skal bli bekymret. Men samtidig kan vi ikke sitte å vente på at dette skjer. Som regel skjer prosessen frem til akseptering av, og bruk av vold gradvis og det er mange som møter disse barna, ungdommene og voksne på veien. Ofte når personer blir sinte på samfunnet er det, om ikke direkte, en sammenheng med tidligere negative opplevelser som å ikke oppleve tilhørighet og for noen også direkte krenkende opplevelser. Mange kommer som nevnt fra utfordrende situasjoner med sosioøkonomisk situasjon, arbeids- og bolig-situasjon. Forskningen som er gjort av PST (2019) viser flere likhetstrekk i bakgrunnen til personer i både høyreekstreme miljø og ekstreme islamistiske miljø. Kort oppsummert hadde de svak tilknytning til arbeidslivet, mangelfull skolegang,

rusbruk og kriminalitet som beskriver bakgrunnen til flertallet av disse personene. Dersom vi klarer å møte disse personene tidlig, og lytter til hva de har å si. Og lytter igjen, kan det være det er mye vi kan bidra til for at akkurat denne ungdommen eller unge voksne skal få det bedre og slipper å utvikle et stadig større hat mot samfunnet. De fleste personer som opplever tilhørighet i en radikal gruppe, politisk eller religiøs eller alene, kommer aldri til det punktet hvor aktiviteten blir voldelig. Så vi må i likhet med alt annet ungdomsarbeid konsentrere oss om denne ene personen og og dennes opplevelse av sin egen situasjon for å kunne bidra til at han eller hun får bedre. Ofte opplever radikale personer å møte mye motstand og forakt fra de som fordømmer holdninger og utsagn og avstanden blir ofte enda større. Det er her det er så viktig at den som blir bekymret for en person kobler seg på, bryr seg og snakker med vedkommende. Som det står innledningsvis i Regjeringens veileder om deres forslag til bruk av dialogverktøy: *“Den som står nærmest til å ta samtalen er den som identifiserer bekym-*

ringen. Det kan være en lærer, helsesøster, ungdomsarbeider eller andre i førstelinjetjenesten som har direkte kontakt med ungdom” (Regjeringen 2016)

I Trondheim har vi flere som har kunnskap og kompetanse som går spesifikt på å forebygge radikaliserings mot voldelig ekstremisme, blant annet i Ute-seksjonen. Og det er mulighet for å få veiledning og koordinering av behov og tjenester fra oss i tilfeller der man er bekymret for ungdommer som på et tidlig stadium viser tegn til å falle utenfor og isolere seg. Terskelen bør være lav og man kan gjerne drøfte saker anonymt uten å utlevere personen hvis det er et hinder for å søkeveiledning. De fleste sosialfaglig utdannede, og andre som jobber systematisk med ungdom, innehar de nødvendige verktøyene og menneskesynet som er grunnleggende i denne typen arbeid. Men det er i de fleste saker mange spørsmål, usikkerhet og ønske om økt fenomenkunnskap hos de som er bekymret for en ungdom. Dette er noe vi kan tilby samt å bidra til fasilitering og støttende tiltak.

Så når ungdommene våre sier at *“Jeg føler meg norsk, men jeg blir alltid spurt hvor jeg kommer fra”* eller *“Utlendingene kommer til Norge og får automatisk masse penger hver måned, mens mamma ikke får en dritt”* så bør vi sette oss ned og lytte. La oss prioritere hva som ligger bak og ikke avfeie slike livsopfatninger som bagateller. Det er disse møtene som i den store sammenhengen fører til om en ungdom føler at sin sannhet blir tatt på alvor eller ikke, og får igjen betydning for deres ferd videre.

Forebygging av radikaliserings er et langvarig arbeid og med et stort behov for koordinering og kontinuitet over tid blir dette et viktig satsingsområde også videre. Dette gjelder forebygging på universelt nivå med demokratifremmende forsterkning i skole og fritid, indikert innsats og tiltak mot særlig sårbare grupper av ungdommer og selektiv innsats mot identifiserte bekymringer og omkring enkeltindivider.

Kilder

PST (2019) Temarapport: *“Hvilken bakgrunn har personer i høyreekstreme miljø i Norge?”*, Hentet 19.02.19 fra https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/temarapport_pst_hvilken-bakgrunn-har-personer-i-hoyreekstreme-miljoer-i-norge.pdf

PST (2016) Temarapport: *“Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer ekstreme islamistiske miljøer i Norge før de blir radikalisert?”* Den sentrale enhet 12. september 2016. Hentet den 19.02.19 fra [file:///tk-a-users20-server/tka-users20\\$/H/H6S/Desktop/PST%20Rapport%20ekstreme%20islamister%202016.pdf](file:///tk-a-users20-server/tka-users20$/H/H6S/Desktop/PST%20Rapport%20ekstreme%20islamister%202016.pdf)

Regjeringen (2016), *“Samtaleverktøy - slik går du i dialog”* hentet 20.04.19 fra <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/samtaleverktoy-hvordan-ga-i-dialog/id2398410/>

Brev fra en pappa

(Gjengitt med tillatelse fra brevskriver).

Vår datter, som vi er så ufattelig glad i, synes ikke livet er veldig enkelt akkurat nå. Skolegang. Fritidsaktiviteter. Sosial omgang med voksne og andre ungdom. Alt dette oppleves veldig krevende for henne.

Naturligvis er hun da sårbar. Tar ikke alltid de beste valgene.

Vi har fått tilbud om mye forskjellig bistand fra det offentlige. Vi er naturligvis takknemlig for det.

Den store utfordringen er imidlertid at de tilgjengelige ressurser ikke klarer å komme innpå datteren vår. Nesten ingen lykkes. Heller ikke vi foreldre i stor nok grad.

Unntaket er Uteseksjonen. De har oppnådd å komme innpå vår datter. Lytter og utfordrer. Får henne til å snakke. Får henne med på aktiviteter. De har lykkes med å bygge et tillitsforhold. Det er så gull verdt for en sårbar ungdom. Derfor er vi optimistiske og veldig motivert til å stå på videre for vår kjære datter.

En takknemlig pappa.

BREV FRA EN SAMARBEIDSPARTNER

Samarbeid med Uteseksjonen i ungdomsoppfølging og ungdomsstraff

Ungdom som begår straffbare handlinger mens de er mellom 15 og 18 år kan bli vurdert som egnet for straffereaksjonene ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff. For å bli vurdert som egnet for disse straffereaksjonene foretar domstol eller påtalemyndighet en skjønnsmessig vurdering av ungdommens sårbarheter og behov for oppfølging over tid, risiko for gjentakende straffbare handlinger og ungdommens motivasjon for endring.

Straffereaksjonene legger opp til en individuell og behovsprøvd oppfølging av et tverretatlig nettverk i den oppfølgingstiden som domstol eller påtalemyndighet har fastsatt. Minstetiden er 4 måneder, maks gjennomføringstid er 2 år, i noen særtilfeller opp til 3 år. Det tverretatlige samarbeidet i en straffegjennomføring er gjensidig forpliktende og nedfelles i en ungdomsplan. Hovedmålsettingen er å hjelpe ungdom bort fra en kriminell løpebane. Virkemiddelet er sosial kontroll og helhetlig oppfølging av et tverretatlig nettverk. Konfliktrådet koordinerer og leder straffegjennomføringen.

Oppfølgingsteamene som etableres rundt ungdom består av representanter som kan yte målrettede tiltak og støtte ut fra ungdommens behov og ut fra hvilke straffbare forhold ungdommen er siktet for. Oppfølging av tiltakene skjer mellom de månedlige evalueringsmøtene i konfliktrådet. Saksforholdene kan omhandle bruk av narkotika og rusproblematikk, vold og utagering / sinneproblematikk, seksuelt skadelig atferd, vinning, ran, innbrudd m.m.

I saker der ungdom fra Trondheim kommune har blitt ilagt eller idømt ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff er Uteseksjonen en viktig samarbeidspart i den helhetlige oppfølgingen

av ungdommen. De har blitt benyttet i oppfølgingsteam der det har vært behov for hasj-avvenning, sinnemestring, psykologsamtaler, aktiviteter/gruppeaktiviteter og samtaler om rus, konsekvenstenkning, valg, skole, familie, foreldre, miljø, søking på jobb, oppbygging av CV osv.

Representanter fra Uteseksjonen har deltatt i til sammen 10 oppfølgingsteam i løpet av 2018.

Vår erfaring er at de ansatte ved Uteseksjonen innehar høy kompetanse om ungdom og ungdoms leve- og oppvekstvilkår i Trondheim. De er svært gode til å bygge gode og tillitsfulle relasjoner til ungdommene og bidrar til å bringe ungdommens stemme inn i straffereaksjonene ved behov. Vi oppfatter at de har høy tillit blant ungdommene vi møter og at dette bidrar til å gi ungdommene tro på at det finnes løsninger som kan passe for dem.

I tillegg deltar Uteseksjonene i KOG (Koordineringsgruppen for Trøndelag sør, dvs. gamle Sør-Trøndelag). KOG er en tverrfaglig og tverretatlig sammensatt gruppe med repr. fra politi, påtalemyndighet, kommunale og statlige tjenester. KOG fungerer som et rådgivende organ for politi og påtalemyndighet når det gjelder vurdering av egnede saker til straffereaksjonene (se ovenfor) i tillegg til at problemstillinger knyttet til straffegjennomføringen både på individ- og systemnivå kan løftes inn til drøfting.

I tillegg har konfliktrådet en uformell kontakt med Uteseksjonen der terskelen er lav for å rådføre oss om ulike problemstillinger som omhandler ungdom og ungdomsmiljø.

Turid Rendum

Ungdomskoordinator
Konfliktrådet i Trøndelag, avd. Trondheim

Sarmed Saify

Ungdomskoordinator
Konfliktrådet i Trøndelag, avd. Trondheim

NYTT AV ÅRET - DIGITALE HISTORIEFORTELLINGER!

Vi har tidligere hatt med artikler av ansatte i våre årsrapporter for å belyse arbeidet vårt ut over det statistikken klarer. I år har vi også inkludert ungdommenes egne stemmer, helt bokstavelig talt. Gjennom digitale historier forteller Leon om livet sitt og møtet med Uteseksjonen, og 3 jenter har i tillegg latt oss få et innblikk i deres hverdag gjennom intervjuer og bilder de har delt med oss.

Hvis du leser papirutgaven: Søk opp "Uteseksjonen" på www.trondheim.kommune.no. Videoene vil du finne under "Andre publikasjoner". Klikk rett på lenkene i den digitale utgaven vår.

Digital historiefortelling: JENTEGRUPPE

Uteseksjonen i Trondheim har siden sommeren 2018 jobbet med en gruppe jenter det i forkant var økende bekymring rundt. Bekymringen var knyttet til ildspåsettelse, hærverk, sjikanering av medelever og voksne, bilkjøring, tyverier, mistanke om rus og manglende respekt for offentlige tjenestemenn.

I sporadiske samtaler med dem gjennom vårt oppsøkende arbeid opplevde USiT at jentene var i opposisjon til hjelpesystemet (barnevern, skole, politi) samt at de glorifiserte det å i fellesskap stå på siden av samfunnet. Denne oss-mot-dem mentaliteten gjorde det vanskelig å komme i posisjon til jentene individuelt.

USiT etablerte derfor, i samarbeid med jentene, "Jentegruppa".

Lenke til video - Jentegruppa:
<http://tiny.cc/yps95y>

Digital historiefortelling: LEON

Våre oppsøkere er tilstede der ungdom er når de er der. Etter å bli møtt med mye avvisning, fikk Uteseksjonen endelig kontakt med Leon, en ung mann som var godt kjent i et risikoutsatt miljø i Trondheim. Uteseksjonen har jobbet sammen med ham på ulike arenaer i snart to år. Gjennom sin variant av digital historiefortelling, deler Leon en del av reisen sin.

Lenke til video - LEON: <http://tiny.cc/8ss95y>

SAMMEN ER VI STERKERE

I år har rapportens sluttord fokus på viktigheten av samarbeid og samling av de gode krefter som yter sårt trengt hjelp til og for barnets og ungdommens beste.

Det er mange lærdommer å ta med seg fra året 2018. Den aller største handler om feltarbeidets særstilling, viktighet, og utvikling. Oppsøkende arbeid skjer i skjæringspunktet mellom, på den ene sida hjelpeapparatets kontorer og institusjoner, og på den andre sida barnas og ungdommenes egne arenaer: gata, skole, nærmiljø, familie og nettverk, og andre offentlige samlingssteder. Dette er av stor verdi når den hjelpen som ytes skal være basert på en helhetlig tilnærming til individet samtidig som den skal forstå, samle kunnskap, og oppdatere seg på den samfunnsmessige konteksten og hverdagen til hjelpemottakerne, spesielt ungdom.

Oppsøkende virksomheter er i stadig utvikling. Historisk sett er kjernen i dette arbeidet "å fange opp barn og unge som trenger hjelp men som det øvrige hjelpeapparatet ikke når". Arbeidsoppgavene har etter hvert blitt både mer komplekse og mangfoldige.

Som det fremkommer i rapporten er mye av innsatsen til Uteseksjonen en nødvendig kombinasjon av oppsøkende feltarbeid, oppfølging etter vedtak fra barnevern, og lavterskeloppfølging. Det siste er vanskelig å måle den umiddelbare effekten av men vi vet at tidlig intervensjonsarbeid lønner seg, på sikt. Ikke minst ligger det mye både uttalt og taus kunnskap i feltarbeid. Frivillighet og nærhet til ungdommenes liv og kultur er en kunnskaps gullgrube som oppsøkende virksomheter har naturligvis lettere tilgang til. Vi forsøker på bakgrunn av den unike kontaktformen vi har til ungdom å bringe videre denne kunnskapen til de som trenger og/eller ønsker det. Dette fordrer at vi samarbeider godt med resten av hjelpeapparatet. Samtidig fordrer dette at vi samarbeider om å møte de nye ungdomskulturer, og ikke minst de flerkulturelle aspektene ved denne kulturen med metodiske og kunnskapsbaserte tilnærminger.

Samarbeid på tvers av tjenestene, men også med eksterne aktører er av ytterste viktighet. Det er til alles gunst at samarbeidet systematiseres og utvikles videre. Ungdomskultur kjennetegnes ved mobilitet og bevegelse, uavhengig av spesifikk tilhørighet. Vi kan ikke møte denne kulturen i våre festningsverk. Vi kan heller følge mønsteret ungdommen staker ut samtidig som vi er tydelige voksne.

Sammen blir vi sterkere.

Karim Essahli
miljøterapeut

Trondheim kommune
Barne- og familietjenesten
Uteseksjonen i Trondheim
PB 2300, Torgarden
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no/uteseksjonen

149309 • mai 2019
Layout og print: Skipnes Kommunikasjon AS
Camilla Wright - Red

